

НАРОДНА СКУПШТИНА

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ О РАДУ СРПСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН ЗА ВРЕМЕ СКУПШТИНСКОГ РАДА

ПРЕПЛАТУ ПРИМА

КРАЉЕВСКО-СРПСКА ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

ЦЕНА ЈЕ ЛИСТУ:

ЗА СРБИЈУ . . . . . 6 ДИП. МЕСЕЧНО
ОД ЈЕДНОГА БРОЈА . . . . . 0-40 ДИП.
ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ ПОШТАНСКОГ САВЕЗА 15 ДИП. МЕСЕЧНО

УРЕЂУЈУ СКУПШТИНСКИ СЕКРЕТАРИ:

Ранко Петровић, Доброслав Ружић, Љуб. П. Ћирић.

Број 124

СУБОТА 13 АПРИЛА 1891

ГОДИНА I

95 САСТАНАК

15 марта 1891 год. у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПРЕДСЕДНИК

Димитрије Катић

СЕКРЕТАР

Доброслав Ружић

Почетак у 8 и по часова пре подне.

Присутан министар народне привреде.

Председник — Отварам седницу 95 састанка. Изволте чути молбе и жалбе, упућене Скупштини.

Известилац чита:

Еснаф бакалски, из Крајева и еснаф трговачко-бакалски из Прокуља — моле да се у закону о трошарини чл. 4 ублажи и чл. 22 измени;

Љубица удова пок. Милоша Деспотовића из Красове, у окр. подринском, моли за повећање државне помоћи;

Иван Живковић из Београда, моли за државну помоћ;

Симеон Радаковић, из Београда, моли за државну помоћ, да би могао довршити учитељску приправничку школу;

Јован Јеремић из Петровца, жали се на бив. среског начелника у Пожаревцу;

Милош Кораб пртач управе војно-техничког завода, жали се на пресуду, коју је над њим изрекао управник завода.

Председник — Све ове молбе и жалбе, упућују се надлежном одбору. Изволте чути молбе посланика за одсуство.

Известилац чита:

Председнику Народне Скупштине

Због послова код суда, молим председништво да ми одобри још 2 дана одсуства.

14 Марта 1891 год.

Шабац.

Др. Динић

народни посланик

Председник — Одобрава ли Скупштина тражено одсуство? (Одобрава).

Известилац чита:

Председнику Скупштине

Молим за пет дана одсуства због општинских послова.

14 Марта 91 г.

Власотинци.

Стеван Миљковић

Председник — Одобрава ли Скупштина тражено одсуство? (Одобрава).

Известилац чита:

Народној Скупштини

Молим Народну Скупштину да ми одобри одсуство до краја ове сесије, јер ми је ово веома потребно због домаћих послова, и због послова општинских у којој сам председник.

15 Марта 1891 г.

Београд

Јов. М. Поњавић

народни посланик.

Председник — Одобрава ли Скупштина тражено одсуство? (Одобрава).

Изволте чути једну изјаву благодарности Народној Скупштини.

Известилац чита:

Народној Скупштини

БЕОГРАД

Грађани општине милошине у ср. нишком окр. топличког, признавајући патриотски рад Народног Представништва око престола и народа српског, и ценећи терете народа ослобођени крајева, у плаћању аграрног зајма, и што је Народно Представништво у споразуму с владом изволело предложити Његовом Величанству Краљу, да се интерес и интерес на интерес аграрног зајма покљони, неплаћени за прошле године, народу ових крајева. Тиме је учињена олакшица у плаћању и дата је могућност да народ остале терете лакше сноси. Грађани општине милошине изјављују Народно Представништву признање и оданост на труду: У то име кличемо:

Живео Краљ Александер I

Живело Представништво.

Живео народ српски.

12 Марта 1891 год.

у Малошину.

У име грађана општине милошине

за председника суда члан

Рањел Марковић

чланови:

Петар Милшковић, Цветко Анђелковић, Горча Петковић, Илија Ђорђевић. — одборници: Станоје Филиповић, Анта Јовановић, Никола Здравковић, Мита Стојановић, Петар Вељковић, Трајко Станковић, Младен Тајсић, Милинко Џекић, Станко Илић, Благоје Николић. — грађани: Сава Младеновић, Раша Живковић, Богдан Младеновић, Кићан Цакић, Петар Крстић, Мита Ђорђевић, Стеван Илијић, Станоје Васић, Здравко Стојановић, Маријан Станковић, Миле Цветковић, Живко Стојковић, Ђорђе Маријановић, Ђорђе Милошевић писар,

Председник — Изволте чути једну интерпелацију на г. министра финансија.

Известилац чита :

Интерпелација

на

Господина министра финансије

Приликом дебате о буџету, г. министар је између осталог рекао, да се финансијско стање наше државе знатно поправило, да су дугови државни смањени.

Међутим нама је познато, да стоји противно.

Нарочито задужење код Народне Банке преставља се нетачно.

Зато тражимо да нам г. министар финансија одговори :

1. Колико је дуга затекла радикална влада код Народне Банке, при саставу владе после абдикације;

2. Је ли, кад, и чиме радикална влада тај дуг платила;

3. Колико је дугovala наша држава Народној Банци крајем 1889 године.

4. Колико дугује држава Банци крајем 1890 године.

5. Зашто г. министар то дуговање није споменуо при спроводу буџета за 1891 год, у свом писму од 10 Новембра 1890 год. и

6. Чиме је г. министар био овлашћен да учини то задужење код Народне Банке, и за што је оно, кад су министру буџетом стављене потребне суме на расположење.

14 Марта 1891 год.

Београд

ИНТЕРПЕЛАНТИ :

Ј. Ђ. Авакумовић, Ст. Д. Рибарац, Тома Јовановић, Д. А. Машић.

Председник — Ова интерпелација упућује се надлежном министру, да одговори на њу у законом року. Изволте чути неколико указа Краљевских Намесника.

Известилац чита :

У ИМЕ

ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА

АЛЕКСАНДРА I.

по милости божјој и вољи народној

Краља Србије

МИ КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Нашег министра правде, а по саслушању Министарског Савета решили смо и решавамо :

„Овлашћује се Наш министар правде да редовној Народној Скупштини сазваној на дан 1 новембра 1890 год. може поднети предлог, да му се одобри накнадни кредит из државне касе од 155.000, колико је потребно за измирење трошкова на издржавање судских притворника и осуђеника у казним заводима до краја ове године.“

Наш министар правде нека ово решење изврши.

3 децембра 1890 год.

у Београду.

Јов. Ристић с. р.

К. С. Протић с. р.

Ј. Вели-Марковић с. р.

Министар правде

М. Кр. Ђорђевић с. р.

Предлог гласи :

ПРЕДЛОГ

министра правде

Народној Скупштини

Буџетом за ову 1890 годину, коју је Народна Скупштина била одобрила, одређено је 370.000 динара на храну

и издржавање судских притвореника, као и на издржавање осуђеника у казним заводима.

Како је број судских притвореника и осуђеника у казним заводима знатно нарастао, да одобрена сума није била довољна, да покрије све трошкове око издржавања притвореника односно осуђеника, то је потписати имао част предложити министарском савету, да му на ову циљ одобри накнадни издатак од прве законодавне Скупштине изиште потребно одобрење.

Но како је и ова сума већ изцрпљена, а међутим судови и управе казних завода још траже, да им се накнадни кредити на ову циљ отворе, те ће према њиховом тражењу требати још 70.000 динара за покриће трошкова до краја ове године.

С тога потписати министар правде има част предложити Народној Скупштини на решење следеће : „Одобрава се министру правде накнадни кредит из државне касе од 155.000 динара, колико је потребно за измирење трошкова око издржавања судских притвореника и осуђеника у казним заводима до краја ове 1890 године.“

3 децембра 1890 год.

у Београду.

МИНИСТАР ПРАВДЕ

М. Кр. Ђорђевић, с. р.

Секретар чита :

У ИМЕ

ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА

АЛЕКСАНДРА I

по милости божјој и вољи народној

Краља Србије

МИ КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Нашег министра народне привреде, а по саслушању министарског савета решили смо и решавамо :

„Овлашћује се Наш министар народне привреде да свој редовној Народној Скупштини сазваној за 1890 годину поднесе предлог, да може из државне готовине за 1891 годину изузети ради исплате неисплаћених рачуна још 10.000 динара, поред суме буџетске одобрене у 50.000 динара, на огрев и канцелиријске потребе, и да издатак покаже у рачунима свога расхода за 1890 год.“

„Наш министар народне привреде нека изврши овај указ.“

4. марта 1891 год.

Јов. Ристић с. р.

К. С. Протић с. р.

Ј. Вели-Марковић с. р.

Министар народне привреде

К. С. Таушановић.

Исти гласи :

ПРЕДЛОГ

министра народне привреде

Народној Скупштини

Буџетом за 1890 годину, одређено је на огрев и канцелиријске потребе министарства народне привреде и подчињених му надлештава 50.000 динара, која је сума на ову циљ и распоређена.

Но на терет ове партије чинени су издатци око усељавања и исељавања појединих надлештава како у сеоским трошковима тако и преваркама и допреваркама. Штампани су сви законски предлози по струци министарства народне привреде и набављани су сви стручни листови, књиге и карте, па је сума ова недовољна.

Све друге исплате сем канцелиријског материјала, огрева и осветлења вршене су из ове партије, зато, што за исте издатке буџетом није одређена никаква друга сума, и набавка се је и исплата морала да изврши.

Прошлогодишњи буџет расхода по струци унитарства народне привреде прављен је према ранијим буџетима, који су се према стварној потреби као непотпуни показали, те је код више позиција бивало прекорачења, као што и за ову годину прекорачење морало да буде.

Пошто се према закону о буџету већи издаци не могу учинити ни по једној буџетом одређеној партији без законодавног решења, и пошто је прекорачење по овој партији и за 1890 годину, као и за раније године прекорачивања само за то, што су из исте чињени издаци такви, за које би требало да постоје нарочите партије, као што је буџетом за 1891 годину предвиђено, част ми је предложити првој редовној Народној Скупштини сазваној за 1890 годину, да изволи решити:

„Одобрава се министру народне привреде да може из државне готовине за 1890 годину изузети ради исплате неисплаћених рачуна још 10.000 дин. поред суме буџетом одобрене у 50.000 дин. на огрев и канцеларијске потребе и да издатак покаже у рачунима свега расхода за 1890 годину“.

ПБр 1479

4 марта 1891 год.
у Београду

Министар народне привреде
К. С. Таушановић с. р.

Секретар чита:

У ИМЕ

ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА

А Л Е К С А Н Д Р А I

по милости божјој и вољи народној

Краља Србије

МИ КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Нашег министра правде а по саслушању министарског Савета решили смо и решавамо:

„Овлашћује се Наш министар правде да, редовној Народној Скупштини сазваној на дан 1. Новембра 1890 године, може поднети предлог, да му се одобри кредит из државне благајне од 50 000, динара, на плату истражних судија, њиховог особља и друге трошкове, колико је потребно до конца ове 1890 године.“

Наш Министар правде нека ово решеше изврши.

3. Децембра 1890 год.
у Београду.

Јов. Ристић
К. С. Протић
Ј. Вели-Марковић.

МИНИСТАР ПРАВДЕ

М. Кр. Ђорђевић, с. р.

Исти гласи:

ПРЕДЛОГ

министра правде

Народној Скупштини

Приступајући извршењу закона о истражним судијама од 17. Априла ове године, а на основу члана 2 и 32. истог закона, потписати министар правде, по саслушању Министарског Савета учинио је предлог Краљевским Намесницима, те су указом од 18 прошлог месеца Бр. 6201. изволели поставити за сада само 20 истражних судија и 40 писара у оним местима у којима је то неодложна потреба захтевала.

Но како по члану 16. истог закона сви издаци, на плату судија, њиховог особља, трошкове канцелариске као и на рану притвореника имају части на терет државне касе а у овогодишњи буџет није се могла предвидети сума потребна за подмирење трошкова ове нове установе, пошто је закон после одобреног буџета изишао. То је потписати министар правде

имао част предложити министарском савету, да му изволи одобрити кредит код државне благајне од 50.000 динара на подмирење плате истражних судија, њихових писара и практиванага, трошкова канцеларијских и хране притвореника, колико је потребно до краја ове 1890. године но с тим, да се за овај издатак од прве законодавне Скупштине изиште потребно одобрење. Према овоме част ми је предложити Народној Скупштини да изволи решити следеће:

„Одобрава се министру правде, кредит од 50.000, дин. на плату истражних судија, њиховог особља и друге трошкове с тим да му се ова сума изда из готовине државне касе за 1890 г.“

3. Децембра 1890 год.

Београд.

МИНИСТАР ПРАВДЕ

М. Кр. Ђорђевић, с. р.

Секретар чита:

У ИМЕ

ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА

А Л Е К С А Н Д Р А I

по милости божјој и вољи народној

Краља Србије

МИ КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Нашег Министра народне привреде, а по саслушању Министарског Савета решили смо и решавамо:

„Овлашћује се Наш Министар народне привреде да редовној Народној Скупштини сазваној за 1890 годину поднесе предлог, да у рачунима својих расхода за 1889 годину може показати и 46,407.72 динара, колико је више издато на набавку и оправку кола и прибора, набавку коња; храну коња општинских, пренос међународне и амбулантне поште и проче поред суме буџетом одобрене и суме према закону за изравњање рачунске са календарском годином у 256,666.66 динара. Сем тога да може из државне готовине за 1890 годину изузети 50,918.26 динара, ради исплате имајућих неисплаћених рачуна и извршење обрачуна са касом министарства војног, поред суме која му је по овој партији буџетом за 1890 год. у 220,000 динара одобрена, на издатак покаже у рачунима расхода за ову 1890 годину.“

„Наш министар народне привреде нека изврши овај указ.“

4 Марта 1891 год.
у Београду

Јов. Ристић с. р.
К. С. Протић с. р.
Ј. Вели-Марковић с. р.

Министар народне привреде
К. С. Таушановић.

Исти гласи:

ПРЕДЛОГ

министра народне привреде

Народној Скупштини

Буџетом за 1887 рач. годину, који је буџет важио и за 1889 годину одобрено је министру народне привреде на набавку и оправку кола, прибора и осталих потреба поштанских на пренос међународне и сировед амбулантне поште, на набавку коња за поште, њихову храну и проче, 220,000 динара, којој суми, кад се дода $\frac{1}{6}$ за месеце Новембар и Децембар 1889 године, према закону од 2 Новембра исте године којим се изравњава рачунска са календарском годином у 36,666.66 динара, свега је одобрено 256,666.66 динара, а издато код окружних благајна . . . . . 201,945.— дин.
а на каси министарства народне привреде . . . 101,129.08 „

Свега 303,074.08 дин.

Дакле, више 46,407.42 динара. Сем овога остао је за исплату на каси министарства један рачун управе државне

штампарије од 1403·70 дин., — тражење министарства војног за дату храну за које поштанске у 1886—1887. години, у 44,750·72 динара, и за монтирање поштанских вагона 4,763·84 Свега 97,325·68. динара.

Прекорачење по овој партији морало је да буде за то, што је код исте партије у буџету стављена била примедба, да се могу исплаћивати и рачуни од ранијих година, што је учињено и рачуни од ранијих година исплаћивани.

Сем овога прекорачење по овој партији морало је да буде и за то, што је у 1889 години исплаћен трошак око издржања школе — курса поштанско—телеграфског, — који је издатак изнео суму од 12,000 динара и што је у течају 1888 године набављена храна за које поштанске, кога и прибор за 1879 годину, а у 1889 години издат је пренос писмоноше и аматерне поште под закуп, пошто се је прибавило уверење да је корисније по државне интересе, па је набављена и исплаћена храна, кола и прибор у суми 24,000 динара, која је негде уступљена закупцима у отплату за време трајањег закупа а негде продата, па је на тај начин новац враћен државној каси, у виду ванредног прихода.

Да овог случаја није било, ни прекорачење буџета не би било.

Тражење министарства војног за дату храну за које поштанске у 1886—1887. рачунској години покриће се са његовим дуговањем каси овога министарства за узете општинеке које, кола и друге ствари, који се обрачун не може извршити без накнадног кредита по овој партији.

Да би се издатци по овој партији могли према закону о буџету довести у ред, мој је предходник поднео прошлогодишњој ванредној Народној Скупштини предлог за накнадни кредит, но ова због свог распуста није донела никакво решење. За то част ми је понова поднети Народној Скупштини сазваној за 1890 годину, предлог, да изволи решити:

„Одобрава се министру народне привреде, да у рачунима својих расхода за 1889 годину, може показати и 46,407·72 динара, колико је више издато на набавку и оправку кола и прибора, набавку коња, храну коња поштанских, пренос међународне амбулантне поште и проче, поред суме буџетом одобрене и суме према закону за изравњење рачунске са календарском годином у 256, 6666·66 динара. Сем тога да може из државне готовине за 1890 годину изузети 50,918·26 дин. ради исплате имајућих несплаћених рачуна и извршење обрачуна са касом министарства војног, поред суме која му је по овој партији буџетом за 1890 годину у 220,000 динара одобрена, на издатак у рачунима расхода за ову 1890 год.“

ШБр. 1478

4, Марта 1890 год.
у Београду.

Министар
народне привреде,

К. С. Таушановић с. р.

Секретар чита:

У ИМЕ

ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА

А Л Е К С А Н Д Р А I

по милости божјој и вољи народној

Краља Србије

МИ КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Нашег војног министра, овлашћујемо га, да поднесе на решење Народној Скупштини сазваној у први сазив прве периоде предлог, да може издатак у 4022·20 динара, који је учињен у прошлог рачунској години на име хране — дупло увећаног оброка за појединце — за офицере и војне чиновнике који су се налазили у логору на Бањичком пољу

код Београда, подмирити из кредита одобреног буџетом за 1890 рач. год. и то из опште партије профијант. потреба.

13. Марта 1891 год.

Београд.

Јов. Ристић с. р.
К. С. Протић с. р.
Ј. Бели-Марковић с. р.

Министар војни генералштабни
пуковник

Рад. Милетић с. р.

Исти гласи:

ПРЕДЛОГ

МИНИСТРА ВОЈНОГ

Народној Скупштини

Услед оскудице у локалимa за трупе ст. кадра, обичај је, да трупе своје станове евакуишу и да ишају у бивак одмах с пролећа примлајући ту регруте краћег рока службе, за чији смештај нема простора у становима војничким. Па како се за време тог евакуисања обично чисте и оправке и дезинфицирање локала, то трупе остају у биваку све до јесени.

Овакво стање ствари, ствара официрима нарочито фамилијарним не само веће штрапаце, него и веће трошкове, јер они морају непрестано да су код својих трупа, да ноћвају у биваку и да се хране у кантинама, дакле да воде дупли трошак: за себе у биваку, и за породицу у вароши.

Где је случај да су трупе у непосредној близини вароши па официри имају времена да оду у своје станове на ручак и вечеру, или где влада јевтинија, ту се та разлика у издацима толико и не осећа, премда је материјално стање наших официра у опште доста жалосно, кад се упореди њихова плата са потребама које морају као официри да подмирују.

Но Београд као престолница прави у овом погледу јак изузетак. Овди је у самој вароши велика скупоћа, тако, да официр не може да ишаје на крај са својом платом ни онда кад живи са породицом заједно, а кад мора да ишаје на Бањичко поље и ту да проведи цело лето, па и преко зиме због оскудице у локалимa у Београду, онда настаје права беда, јер мора да води два трошка онда, кад није у стању ни један како треба да подмири.

Из ових и овакових разлога мој се предходник налазио побуђен поднети под 17. Јулом пр. год. ЕПБр. 3510 реферат министарском Савету и предложити му на одобрење оваково решење:

„Овлашћује се министар војни да може официрима и војним чиновницима, који се налазе у логорима ван места својих гарнизона, а немају за то никакав додатак, издавати на име хране дупли увећани оброк за појединца, и да се за учињени издатак за ову храну тражи од идуже Скупштине накнадно одобрење.

Министарски Савет одобрно је горњи предлог мога предходника, па с тога на основу таквог одобрења министарског Савета, част ми је умолити Народну Скупштину да изволи донети оваково решење:

„Одобрава се министру војном да издатак у 4022·20 динара, који је учињен у пр. рач. години на име хране — дупло увећаног оброка за појединце, — за офицере и војне чиновнике, који су се налазили у логору на Бањичком пољу код Београда, може подмирити из кредита одобреног буџетом за 1890 год. а из опште партије профијантских потреба.“

Овом приликом част ми је Народној Скупштини напоменути, да је за издатке подобне природе предвиђено и обухваћено све што треба у „предлогу законског пројекта о дневницама, подвозини и сеобини државних чиновника и осталих службеника,“ који је Народној Скупштини већ поднет на претрес.

12 Марта 1891 год.

Београд.

МИНИСТАР ВОЈНИ
ГЕНЕРАЛШТАБНИ ПУКОВНИК
Рад. Милетић

Секретар чита :

У ИМЕ

ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА

А Л Е К С А Н Д Р А I

по милости божјој и вољи народној

Краља Србије

МИ КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Нашег министра народне привреде, а по са-
слушању Министарског Савета решили смо и решавамо :

„Овлашћује се Наш Министар народне привреде да
редовној Народној Скупштини сазваној за 1890 годину по-
днесе предлог да за исплату неисплаћених рачуна од ранијих
година за набављени материјал телеграфски, штампање књига
и бланкета по струци телеграфској, поред суме буџетом му
одобрене од 30,000 динара, још и суму од 37,474.69 динара
може изузети из државне готовине, на издатак показати у ра-
чунима свога расхода за 1890 годину.“

„Наш министар народне привреде нека изврши овај указ.“

4. Марта 1891 г.
у Београду

Јов. Ристић с. р.
К. С. Протић с. р.
Ј. Вели-Марковић с. р.

Министар
народне привреде
К. С. Таушановић.

Исти гласи :

ПРЕДЛОГ

министра народне привреде

Народној Скупштини

Будебом за 1887 рачунску годину, који је буџет важно
и за 1889 годину било је одобрено на подизање телеграфских
линија отварање нових телеграфских станица, набавку апарата
штампање и повез књига и бланкета, као и друге потребе по
струци телеграфској 30,000 динара, којој суми кад се дода
за месец Новембар и Децембар исте године према закону
од 2 Новембра 1889 године о изравнању рачунске с календар-
ском годином 5,000 свега је одобрено 35,000 динара.

За време за које је буџет 1887 године важно, биле су
потребе, да се телеграфске линије морале пренашати са старог
свог места дуж железничке пруге, а и нове подизати због
више ново отворених станица, па је због тих потреба морао
да се набави и много већи материјал, као стубови, жице,
изолатори, дијафрагме, плави камен, цинк и друге потребе,
и овај је исплаћиван из суме буџетом одобрене, а рачуни
управе државне штампарије за штампање књига и бланкета
пренашани су из године у годину према примедби стављеној
у буџету код исте партије, тако да је у овој 1889 години
остало управу неисплаћених рачуна од ранијих година у суми
33,829.09 динара, један рачун г. министра војног за узету
изолисану жицу од 145.75 динара и за купљена два хугова
апарата са свима припадлежним деловима од 3,499.75 ди-
нара, свега 37,474.69 динара.

Пошто се ови рачуни према закону о буџету нису мо-
гли да исплате због недовољног кредита у прошлој 1889 го-
дини, нити издатак у рачунима расхода по струци овог мини-
старства за исту годину показати без законодавног решења,
мој је предходник поднео предлог прошлогодишњој ванредној
Скупштини, но ова због свог распушта није донела никакво
решење по овој ствари.

За то част ми је понова поднети редовној Народној
Скупштини сазваној за 1890 годину предлог да изволи решити:

„Одобрава се министру народне привреде, да може из
државне готовине изузети суму од 37,474.69 динара, за ис-

плату неисплаћених рачуна од ранијих година за набављени
материјал телеграфски, штампање књига и бланкета, по струци
телеграфској и проче, поред суме буџетом за то одобрене му
од 30,000 динара, на издатак показати у рачунима свога ра-
схода за 1890 годину.“

ПБр. 1474

4. Марта 1891 г.
у Београду

Министар народне привреде
К. С. Таушановић

Секретар чита :

У ИМЕ

ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА

А Л Е К С А Н Д Р А I

по милости божјој и вољи народној

Краља Србије

МИ КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Нашег министра народне привреде а по са-
слушању министарског Савета, решили смо и решавамо :

„Овлашћује се Наш министар народне привреде да На-
родној Скупштини сазваној за 1890 годину поднесе предлог,
да може на терет државне готовине за 1890 годину, показати
у рачунима свога расхода још и суму од 11,874.26 динара,
поред одобрене му суме буџетом у 8000 динара, на путне,
подвозне и селидбене трошкове чиновника, званичника и слу-
житеља целе струке.“

„Наш министар народне привреде нека изврши овај указ.“

4. Марта 1891 г.
у Београду.

Јов. Ристић с. р.
К. С. Протић с. р.
Ј. Вели-Марковић с. р.

Министар
народне привреде
К. С. Таушановић.

Исти гласи :

ПРЕДЛОГ

министра народне привреде

Народној Скупштини

Будебом за 1890 годину одобрено је на путне, подвозне
и селидбене трошкове чиновника, званичника и служитеља
целе поверене ми струке 8000 динара.

Ова је сума сувише мала, кад су интереси државне слу-
жбе захтевали већи размештај чиновника поверене ми струке,
изашлихана су поједина лица рада контролисања државних
прихода и неке имовине услед појављених злоупотреба код
пој диних поштанско-телеграфских надлештава, шаљање начел-
ника поштанско-телеграфског одељења у Париз на међунаро-
дни телеграфски конгрес као преставника српске државе, а и
шаљање г. г. Стевана Р. Поповића државног саветника и
Косте Стевановића надзорника царинарнице у Турну-Сеферин
по ради важних трговачких и других државних потреба, чија
је дијурна изнела суму преко половине буџетом одобрене суме.

Пошто се према § 14 закона о буџету већи издатци по
овој партији нису могли да учине, од суме буџетом одобрене
без ванредног кредита, а државни су интереси захтевали, како
изашлихана начелника поштанско-телеграфског у Париз, тако
и г. г. Поповића и Стефановића у Турну-Сеферин а и веће
размештање поједин. чиновника поверене ми струке, и пошто
сам као министар дужан био интересе државне да штитим
свугде где они захтевали буду, учинио сам предлог Министар-
ском Савету за ванредни кредит, који ми је у седници својој
од 20 Новембра 1890 год. а пошто је и сам уверен био о
предложеној му потреби и одобрено да могу из државне гото-
вине за 1890 годину изузети још 7200 динара за исплату

рачуна путних, подвозних и селидбених трошкова, поред суме за тега буџетом одобрене у 8000 дин., па да у своје време тражим од Народне Скупштине за то одобрење, но и ова је сума недовољна била, јер су на концу ове године остали још неисплаћени рачуни за суму од 4.674·26 динара.

У саопштењу наведенога част ми је предложити Народној Скупштини, сазваној за 1890 годину, да изволи решити: „Одобрава се министру народне привреде да може на терет државне готовине за 1890 годину показати у рачунима свога расхода још и суму од 11.874·26 динара, поред одобрене му суме буџетом у 8000 динара на путне, подвозне и селидбене трошкове чиновника, званичника и послужитеља целе струке.“

ПБр. 1469.

4. Марта 1891 г.
у Београду.

Министар народне привреде
К. С. Таушановић

Секретар чита:

У ИМЕ

ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА

А Л Е К С А Н Д Р А I

по милости божјој и вољи народној

Краља Србије

МИ КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Нашег министра народне привреде а по са слушању министарског Савета решили смо и решавамо:

„Овлашћује се Наш министар народне привреде да редовној Народној Скупштини сазваној за 1890 годину поднесе предлог, да може на терет готовине државне показати у рачунима свога расхода за 1889 годину и 17.434·73 динара, колико је више утрошено на огрев и потребе канцелариске министарства и подчињених му надлештва, поред суме буџетом му одобрене и законом за изравнање рачунске са календарском годином у 58.333·33 динара, и да могне изузети из државне готовине за 1890 годину суму од 9.553·14 динара за исплату неисплаћених рачуна, па издатак показати у рачунима за 1890 год.“

„Наш министар народне привреде нека изврши овај указ.“
4. Марта 1891 г.
у Београду.

Јов. Ристић с. р.
К. С. Протић с. р.
Ј. Вели-Марковић с. р.

Министар народне привреде
К. С. Таушановић

Исти гласи:

ПРЕДЛОГ

министра народне привреде

Народној Скупштини

Буџетом за рачунску 1887 год. који је буџет важно и за 1889 год. одобрено је на огрев и канцелариске потребе министарства народне привреде и подчињених му надлештава 50000 динара, којој суми кад се дода $\frac{1}{6}$ за месеце Новембар и Декембар 1889 год. у 8.333·33 динара, према закону од 2 Новембра исте године, којим се изравњава рачунска са календарском годином, онда је свега одобрено 58.333·33 динара, а утрошено код окружних благајна.

у кредиту . . . . . 48.588·69 дин.
и на каси министарства . . . . . 27.179·37 „

Свега 75.768·06 дин.

дакле више 17.434·73 динара.

Сем учињених издатака остали су на каси министарства 12 рачуна неисплаћених у суми од 9.553·14 динара.

У 188 $\frac{5}{6}$ годишнјој суми је на канцелариске потребе била одређена на 76.817 динара, а 188 $\frac{5}{6}$ сведена на 50.000 ди-

нара незнано из којих разлога, ако се није хтело само да постигне равнотежа прихода и расхода у буџету, и ако се знало, да се према имајућем броју надлештава не могу да подмире потребе, које се из ове суме подмирити имају, па је у примедби код ове партије стављено, да се могу и рачуни од ранијих година исплаћивати, због које су примедбе рачуни од 1887 године, које се нису могли исплатити, пренашани из године у годину, те се тако у 1889, као последној години стекли већи издатци, но што би било да ова примедба није у буџету постојала.

Сем тога од 1887 до закључно 1889 год. отворено је и више поштанско-телеграфских станица стални и привремени но што је било у оно време, када је горња сума буџетом сведена на 50000 динара, па је и то увећало назатке.

На терет ове партије штампан је у 1889 години и државопис Србије, у коме се публикују статистички издатци по свима гранама наше домаће привреде и промета, који од више година није штампан, па је и за то по овој партији увећан издатак са 9500 динара.

Мој предходник видећи да не може издржати потребан број надлештва поверене му струке за најнужнијим потребама које се из ове суме подмирити имају, обратно се 8 Јула 1889 год. Министарском Савету с предлогом за увећање кредита који му је у седници својој од истога дана ПБр. 2875 и одобрио накладак кредит у 18000 динара из државне готовине, с тим, да за ово тражи у своје време законодавно одобрење.

Према овоме решењу министарске седнице он је поднео прошлогодишњој ванредној Народној Скупштини предлог, но ова због свог распушта није довела никаково решење; за то част ми је понова поднети предлог Народној Скупштини сазваној за 1890 годину да изволе решити:

„Одобрава се министру народне привреде да може на терет готовине државне показати у рачунима свога расхода за 1889 годину и 17.434·73 динара колико је више утрошено на огрев и потребе канцелариске министарства и потчених му надлештва, поред суме буџетом му одобрене и законом за изравнање рачунске са календарском годином у 58.333·33 динара, и да могне изузети из државне готовине за 1890 годину суму од 9.553·14 динара за исплату неисплаћених рачуна, па издатак показати у рачунима за 1890 годину.“

ПБр. 1476.

4. Марта 1891 г.
у Београду.

МИНИСТАР НАР. ПРИВРЕДЕ
К. С. Таушановић с. р.

Секретар чита:

У ИМЕ

ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА

А Л Е К С А Н Д Р А I

по милости божјој и вољи народној

Краља Србије

МИ КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог нашега министра народне привреде а по са слушању министарског савета решили смо и решавамо:

„Овлашћује се министар народне привреде, да поднесе Народној Скупштини, сазваној у први сазив прве периоде, на решење: да се извесни делови државнога земљишта, на коме је зграда поштанско-телеграфског надлештва у Врању, могу продати и разменити, а неки од приватних лица откупити, ради регулисања реченога државнога земљишта.“

Наш министар народне привреде нека овај указ изврши.“
28 јануара 1891 год.
Београд.

Јов. Ристић с. р.
К. С. Протић с. р.
Ј. Вели-Марковић с. р.

МИНИСТАР НАР. ПРИВРЕДЕ
К. С. Таушановић, с. р.

Исти гласи:

ПРЕДЛОГ

министра народне привреде

Народној Скупштини

У вароши Враћи има једна државна кућа, у којој је пре извесног времена било смештено онамошње поштанско-телеграфско надлештво, а тада се из ње иселило у другу државну кућу, јер је ова, прва, била склона паду а и морала се сећи због регулације варошке. Међутим, ова друга зграда, у коју се речено надлештво уселило, тако је неподесна, да оно ни под каквим условом не може даље у њој остати — и ја сам на основу тога решио: да се прва зграда његова што скорије поруши, па нова сагради, која ће одговарати свима потребама његовим.

Али како је неопходно потребно, да се пре извршења овог решења, изврши регулација земљишта речене зграде, а на име: да се неки делови његови продаду, неки опет са приватним земљиштем размену, а неки од приватних лица са откупе, те да на тај начин речено земљиште добије потребан облик који нова зграда захтева, — част ми је замолити Народну Скупштину да изволи решити:

„Одобрава се министру народне привреде да може:

I.

Продати:

а). *Јовану Сотировићу* из Враће, један део од земљишта државног, на коме је зграда поштанско-телеграфско надлештва у Враћи, од севера до Томе и Арсе браће Стајића 0·80 мет., од истока до сопственика 2·35 мет., од југа до државе 0·00 (шиљак) и од запада до државе 2·40 м., са садржином 0·96 м., — по цену од 24 дин. с лица, а по 12 дин. из авлије, за сваки квадратни метар.

б). *Томи и Арси бр. Стајићима* ондаш., од истог земљишта од севера до Петра Рад. Ивковића онд. 4·30 мет., од истока до сопственика 10·10 м., од југа до Јована Сотировића 0·80 м., и од запада до државе 10·70 м., са садржином 26·00 мет., по цену од 9 дин. за сваки квадратни мет.

в). *Г. Петру Рад. Ивковићу* онд., од истог до земљишта, од севера до Ђорђа Стошића 6·10 мет., од истока до сопственика 4·70 мет., од југа до Томе и Арсе бр. Стајића 4·30 мет., и од запада до државе 4·90 мет., са садржином 25·14 м., по цену од 8 дин. за сваки квадратни мет.

г). *Ђорђу Стошићу* онд., од истог земљишта од севера до Васе Максимовића 7·95 мет., од истока до сопственика 4·80 м., од југа до г. Петра Рад. Ивковића 6·10 мет., са садржином 35·00 мет., по цену од 6 дин. за сваки квад. метар.

д). *Васи Максимовићу* ондаш., од истог земљишта, од севера до Косте Антића 10·00 мет., од истока до сопственика 5·10 мет., од југа до Ђорђа Стошића 7·95 м., од запада до државе 5·75 мет., са садржином 46·90 мет., по цену од 4 дин. за сваки квадратни метар.

е). *Кости Антићу* од истог земљишта, од севера до Ђорђа Стаменковића 11·95 мет., од истока до сопственика 5·10 мет., од југа до Васе Максимовића 10·00 м., од запада до државе 5·75 мет., са садржином од 57·00 мет., по цену од 4 дин. за сваки квадратни метар.

ж). *Ђорђу Стаменковићу* онд., од истог земљишта, од севера до државе 8·85 мет. до Васе Максимовића 2·55+1·95=13·35 мет., од истока до сопственика 2·60 мет., од југа до Косте Антића 11·95 мет. и од запада до државе 0·00 (шиљак), са садржином 29·90 мет., по цену од 3 дин. за сваки квадратни метар.

з). *Јавном лицијацијом:*

1. — једну парцелу земљишта I. које граничи, од севера до Владе Пајсија 13·20+2·80+4·15+32·60=52·75 м., од истока до Сали-Аге Ђумрукчије 11·15+29·50 м., до Наке Марковића 15·65 м. до Ристе Накима бојад. 34·60+10·20+0·30 м.

до Манета Дудичета 29·90 м. до Алексе Јовановића 19·45+6·40 м. и до Васе Максимовића 5·80=144·95 мет., од југа до Ђорђа Стаменковића 8·85 м. и до државе 33·15 мет.,=42·00 м., и од запада до улице 74·00 мет. са садржином од 4161·70 мет.

2. — кад нова зграда буде саграђена, остатак земљишта II, који граничи: од севера до Јанче Јовановића 22·60 мет., од истока до пијаце и улице 14·00+2·70+10·70+12·30=39·70 мет., од југа до Јанче Јовановића 7·80 мет., и од запада до Јанче Јовановића 11·00+16·90=27·90 мет., са садржином од 521·07 мет.

II.

Откупити:

Од Васпилија и Косте Машутковића онд., једно земљиште Ђихово које граничи: од севера до државе 11·70 м., од истока до државе 6·20+20·70+12·00+1·60+1·95=42·45 м., од југа до пијаце 1·90+3·20=5·10 мет., и од запада до улице 37·10 мет., са садржином од 298·50 м., по цену 2500 дин.

III.

Разменити:

Једну парцелу државног земљишта II, која граничи: од севера до Јанче Јовановића 2·00+16·30+5·45=23·75 мет. од истока до пијаце 3·00 мет., од југа до државе 22·60 мет., и од запада до Јанче Јовановића 3·35 мет., са садржином од 88·48 мет., — за једну парцелу земљишта Јанче Јовановића из Враће, која граничи: од севера до државе 7·00 м., од истока до државе 4·20 мет., од југа до пијаце 7·40 мет., и од запада до државе 1·95 мет., са садржином 22·42 мет., — без икакве друге накнаде, било од стране државне, било од стране Јанчине.“

МИНИСТАР НАР. ПРИВРЕДЕ

К. С. Таушановић, с. р.

Председник — Сви ови предлози упућују се одбору финансијском.

Изволте чути једно писмо господина министра народне привреде.

Секретар чита:

ПИСМО

министра народне привреде

Народној Скупштини

Пошто је Народна Скупштина без саслушања потписаног решила, да се општинама: велико сеоској и вичанској у срезу врачарском округу подунавском опрости дуг који имају давати управи фондова због направљеног насипа и осигурања дунавске обале; и пошто тај дуг по извештају управе фондова од 9 т. м. ФБр. 3395 износи знатну суму од 132.531·27 динара са интересом од 1 новембра 1878 до 1 јануара 1891 год. 139.571·75 динара, дакле свега 272.103·02 дин. — част ми је у повратку прилога спроведених ми писмом од 3 т. м. Бр. 1130 изјавити Народној Скупштини, да изволи ову ствар вратити одбору, где ћу ја изјавити, да им се тај дуг опрости и одакле да се плати.

Министар

народне привреде

К. С. Таушановић

Председник — Предмет се овај упућује одбору финансијском као надлежном за расправљање оваквих питања.

Сад прелазимо на дневни ред.

На дневном је реду други претрес измене § 364 крив. закона.

Известилац *Васа Манојловић* чита § 364 кривичног закона, онако како је усвојен на првом читању.

Председник — Пошто овај члан има више тачака, то ћемо решавати тачку по тачку.

Известилац чита тачку I.

Љуба Ђирић — Међу празнике, кад се не смеју отварају дућани, ушло је Богојављење, Велики Петак итд. а међу њима није ушао један празник, који се сматра као дан народни, који слави цео народ српски, и све школе а то је Св. Сава. Ја бих, дакле молио Скупштину, да се овде унесе и овај дан, као народни празник, када се не смеју дућани отварају. Тражим 10 посланика да ме потпомогну. (Потпоможе га скоро цела Скупштина).

Известилац — Ја примам тај додатак.

Председник — Предлог је потпомогнут, а примио га је и г. известилац онда вас молим да чујете, како ће гласити тачка 1.

Известилац чита:

1. „Који у вароши или у селу у недељне дане, као и на први да Божића, на Богојављење, на Св. Саву, на Велики Петак, на Срасов дан, на Преображење, на Ваведење и о свима народним празницима, који су у шематизму обележени, држе отворене радње и дућане, и у њима раде и назарају“.

Председник — Пошто нико не тражи реч, то ћу ставити на решење: Прима ли Скупштина тачку 1 са додатком Љубе Ђирића? (Прима).

Известилац чита тачку 2.

Председник — Прима ли Скупштина тач. 2? (Прима).

Известилац чита тачку 3.

Лазар Лазаревић — Госнодо, ту су били и дуванџије, само дуванџилук што раде, али има по срезовима и споредна стоваришта, и долазе људи по 4—5 сати даљине у то споредно стовариште, да узму дувана. Кад би била затворена празницима та споредна стоваришта, онда они неће моћи да добију дувана, и биће приморани да узимају кријумчарски дуван. Дакле, требало би дуванџије да буду затворене, а стоваришта да буду отворена и празником. Ја бих молио 10 посланика да ме потпомогну. (Не потпоможе га).

Известилац — Па за што морају у празнични дан да долазе да узимају дуван? нека узму у радни дан, колико им треба!

Председник — Петрес је свршен. Стављам на гласање тач. 3. Ко је за то: да се усвоји тач. 3 нека седи, ко је против, нека устане? (Сви седе). — Објављујем, да је Скупштина усвојила тач. 3.

Известилац чита тач. 4.

Председник — Прима ли Скупштина тач. 4? (Прима).

Известилац чита тач. 5.

Председник — Прима ли Скупштина тач. 5? (Прима).

Известилац чита тач. 6.

Председник — Прима ли Скупштина тач. 6? (Прима).

Известилац чита тач. 7.

Председник — Прима ли Скупштина тач. 7? (Прима).

С овим је свршено и друго читање измена § 364 крив. закона.

Предлог се враћа одбору, да исправи редакцију, ако има где погрешке, па ће се онда поменично гласати о њему.

На реду је први претрес предлога г. Косте Динића о изменама и допунама у закону о апотекама.

Известилац Милош Марковић прочита предлог Косте Динића о измени у закону о апотекама, (стр. 337) за тим прочита мишљење Државног Савета и извештај одбора о истом предлогу.

Коста Јуришић — Као члан одбора ја имам моје одвојено мишљење о овом предлогу, које је у основи противно мишљењу одборске већине. С тога ћу молити Скупштину да саслуша:

Одвојено мишљење

о предлогу г. др. Динића и другова о изменама у санитарском закону о апотекама.

Предложене измене: да се мањи број становника, који се до сад изнекивао за отварање нове апотеке — нисам мо-

гао усвојити, из разлога: што наш народ, колико познајем, није велики потрошач апотекарија. Што је по неким земљама, како дознајем, одређен и много већи број становника на једну апотеку (а без сумње да нису тамо људи мањи од нас потрошачи лекарија). Што би се сувешним умножавањем апотека код нас — нашта се овим предлогом иде — створиле не угодније прилике за ту радњу и тиме би се могло дати повода многим спекулацијама и злоупотребама, што би се умножавањем апотека отежао државни надзор над њима.

И из свега овога могле би пронаћи велике штете по народно здравље,

И ако сам и сам убеђен да треба поткресати повластице апотекарске у погледу наслеђа, ипак нисам могао примити предложену редакцију о томе. Са велике важности, коју у нашем животу имају апотеке, налазио сам да при решавању овога питања треба обратити више пажње и проучавања и не оставити те радње свакојаким случајностима у случају смрти њихове газде — што следује из овога предлога — а које би штетно дејствовало на развијање тих радња.

Част ми је још овде споменути да не би на одмет било размислити и о њовим пројектима, који искрсавају у свету — а негде се и уводе — да апотеке узме држава у своје руке, које би — ако би се нашло за умесно — било лакше почети уводити са постојећег нашег закона апотекарског. Узаконењем предлога г. Динићевог, то би се не мало отежало, што би се право апотекарско распростраљо још на више особа.

Из ових побуда а и са разлога, које износи саветске већине г. ј. да се предлог г. Динића и другова не прими сада, већ да се сачека пројект владин о изменама у целокупном санитарском законнику, на коме, како сам чуо, већ и ради санитарски савет.

Част ми је замолити Народну Скупштину, да изволи узети у оцену ове моје разлоге.

11 марта 1891 год.

Београд

члан одбора

К. А. Јуришић с. р.

Марко Петровић — Госнодо, мудрост народна вели: „здравље ја богаство народно“, и ко му очува то богаство, очувао му је будућност његову. Истина да здрављу не треба желети ту срећу, да дође до лекова апотекарских, али најпосле, кад поремећено здравље појединаца мора да тражи спаса тамо, онда побринимо се, да на та врата апотекарска не уђе швиндлерај него стварна помоћ.

Госнодо, апотекарске радње никако се не могу да уврсте у ред радње, које међусобном конкуренцијом треба да развију јефтинију потрошњу ових намирница и потреба, које те радње намирују, апотекарске радње имају ту особиту природу да оне највише чине добра и одужују се највећма позиву свом, ако свакад даду оно, што наука медицинска тражи од њих и у онаком облику, како то прописују рецепти лекарски. Али онога дана, кад се у те радње провуче нешто недозвољено и несавесно, од тога ће највише да страда оно, чему је намењена апотека. И ја бих вас молио, да обратите озбиљну пажњу на овај предлог и да га свестрано оцените. Поднети предлог сипао је са овог свог правога терена и води апотеке на поље обичне трговачке и бакалске радње; он тражи тамо, да се изазове што јача конкуренција у потрошњи апотекарских лекарија. Кад смо створили апотеке, ако хоћемо, да над њиховом чистотом и савесношћу бди надзор државни, мени се чини, да ће тај надзор државни бити тада јачи, ако се број апотека не умножава. Најпосле, ако би ми дозволили, да и број апотека умножи, ми би тим самим навели државу, ако хоће да врши надзор над њима, да се излаже излишним трошковима, у потрошњи апотекарских предмета насто би застој, предмети слабијом потрошњом били би изложени бајаћењу, чиме јако губе своју вредност и свој утицај на помоћ против болести; а од свега тога народно здравље пре ће имати штете него користи. Ако хоћемо, да водимо довољно надзора над апотекама, онда ћемо морати, шаљући често контроле да тро-

шимо државни капитал, а сви ћете признати, да је лакше контролисати једну добро уређену радњу, него ли неколико радњи разбацаних на неколико места.

Ако мислимо, да ће држава моћи ипак да врши тај надзор, онда ће је тај надзор скупо коштати, а међутим то неће донећи користи народном здрављу.

Други је разлог, да се овај предлог не прими тај, што се узајамном конкуренцијом доводи у питање солидан опстанак свију тих радњи, а мени се чини, да свака, па и апотекарска радња, кад дође у питање њен опстанак, она ће изгубити из вида обзире савесности и дужности, који има по прописима законским да врши у својој радњи, и онда отуда ко ће да страда него народно здравље. И с тога гледишта, не само да не би учинили користи народу, него би ишли на пут, да се све користи доведу у питање; јер ми видимо у обичном трговачком свету, где год се сукобљава јака утакмица у радњи, ту неминовно изазивају се вештине и ујдурме на штету потрошача, те да се свака радња у утакмици одржи. Та утакмица у обичним животним намирницама може се дозволити у корист јевтинијег намиривања потрошача са тим потребама; по овде је држава све то таксирала, и сва је добит у овој радњи само од тога, ако буде довољно услова у потрошку, који су кадри на свесном путу одржати ове радње.

Из наведеног јасно је, да је овде утакмица штетна и са тих разлога не бих никако могао дозволити ту утакмицу у радњама, које опорављају изгубљено народно здравље.

Можда је тежња предлагача племенита, да створе прилике за наше млађе фармацентете, да и они себи могу наћи рада и начина живота отварањем апотекарске радње. Али при дубљој оцени овог питања и сами наши синови, који на оваким непрактичним основима траже себи пута и начина, да своју радњу упражњавају, отварањем чешћих апотека, они сами и нехотичко на оваким основима, утврђујући своје радње, поткопавају себи будућност, јер кад сведемо апотекарске радње на познати број потрошача, ми ћемо тада довести у питање опстанак апотеке, и онда не само да нисмо створили услове за сигуран опстанак у тим радњама наших млађих фармацента, него смо тиме довели сасвим у питање њихову будућност са овако slabим будућим основима за те радње. Да бих утврдио ово примером, ја ћу вам навести апотеку на Убу. Та апотека доведена је била у питање само за то, што Обреновац поред своје апотеке има и свог искусног лекара, и што је у Лазаревцу био један апотекар, који је на некакав начин привукао тамошњу публику чије је потребе лекарске намириво из своје личне апотеке. И да он није премештен на Уб, а за њим и његова пацијентска публика, апотека би се убска морала затворити, јер су њени потрошачи развукли се били у Лазаревац и Обреновац. —

Дакле кад и овако може доћи у питање опстанак апотека, под овако повољнијим за њих условима, онда још пре морају доћи у питање, кад свадемо апотеке на тако неки број потрошача. Исто тако, што се тиче и ових повластица фамилијама апотекарским, мени се чини, да овако како су сведене по предлогу, самим тим опстанак апотека доводи се у питање; а доводити их у питање данас, кад мислимо, да их предамо у руке нашим синовима, ја мислим, да им никаку услугу тиме не чинимо.

Јер ја не знам какав ће то рачунски човек бити онај, који уложи до 5—600 дуката свога капитала и можда 1000 из туђег у један еспап, који није тако курентан да га може свако купити, и шта ће бити са тим еспапом кад дође на јавну лицитацију услед његове смрти. Мени се чини да овим самим преседамо сваку будућност онима, које мислимо да помогнемо овим предлогом, јер један млад човек, који унесе 5—600 дук. својег и 1000 дук. туђег капитала, па сутра умре, па његова радња дође на добаш, како скоро овај закон тражи, ја вас питам, да ли је онда спасен капитал његов и туђ који је у ту радњу унесен, јер сви морате признати, да апотека није таква радња, коју свако може куповати и са њом радити, но ће бити изложена милости можда само једног за то могућег и правног купца, па је лако онда погодити, каке ће судбе ту

на добашу бити та радња. Ту не може бити слободне куповине и продаје са свим природно, јер намирнице апотекарске не може сваки продавати, па нема рачуна ни да ту радњу закупи онај, који нема права ни способности да њоме ради. Ми видимо како пролазе друге намирнице и друге радње на добаш и где има и може бити утакмице у куповини, а како ли ће да буде са апотекарским радњама кад оне дођу на добаш са свим је лако проценити. Дакле, да би спасли људе, који данас упражњавају те радње од тог искушења, да потиснути ударцима утакмице не морају се служити недовољним путевима и начинима, да под тим ударцима утакмице одрже своје радње а на штету здравља народног ја мислим да овај предлог не треба примити.

Ја вас молим да овај предлог и мишљење одборске већине одбаците, а примите предлог члана одборске мањине, јер у њему има више јемства за будућност оних, који данас упражњавају ову радњу, а биће више јемства за њихов опстанак и оних који ће у будуће упражњавати те апотекарске радње, јер ми смо их осигурали кад су оне биле у рукама странаца, а данас, кад хоћемо да их дамо у руке наших синова, ми доводимо у питање опстанак њихов.

Народно стање из дана у дан опада. Он се ограничава у свему по нужди, па ће се и у овом потрошку ограничавати до крајњих граница, а то све не говори у корист поднесеног предлога, него против њега, за то држим да га не треба ни примити.

Ранко В. Тајсић — Предлог овај који је данас па дневном реду, и који се сада претресе, није нова ствар. Он није тек ове год. поднесен, него још пре 3—4 год. Предлог овај, којим се траже измене у закону савитетском а нарочито у оном делу његовом где се говори о апотекама данас је нужан да се прими. Разлози због којих се траже измене и допуне у овом закону садрже ово троје: прво што је монопол на апотекама такав, какав ни једна грана чиновника нема за себе да после смрти своје остави на својим столицама синове и удовице своје са насљадним правима на места и установу. Други је разлог што је неједнака цена лековима а то долази отуда, што на више места, где је једна апотека сасма отишло догле да нема контроле никакве да га контролише или да му конкуреше. Ту је велика разлика између, рецимо, рецимата чачанске апотеке или ма које друге. Ја мислим да та разлика не долази од транспортовања, од плаћања кирије, јер апотекарски еспапи нису тако тешки, да се услед плаћања кирије може подићи цена толико, него та разлика долази услед тога што нема конкуренције, што нема јаке контроле и што се народ оставља на милост и немилост једног човека апотекага. И трећи је разлог већа потрошња. У последње време народ утицајем школа и других просветних усганаова, оставља уљење и гатања бабска, а тражи лекара, тражи од њега помоћ. Доктор му је не може дати само његовим купцањем и гледањем док га не упути и у апотеку за лекове.

Кад та три разлога човек стави преда се, никад не може пристати уз разлоге одвојеног мишљења и да се продужи мислима мог поштованог предговорника, и апотекари су људи школовани. Ни један апотекар, како се мени чини и како ја знам, није могао да сврши апотекарски курс у Београду, него је морао ићи преко да тај курс сврши и добије диплому. Разуме се да они тамо поједу своју очевину или ако су државни питомци, они коштају као и питомци других струка, као професори, лекари, инжењери и т. д. Претставите кад су ти људи школовани, па нађу да овамо нема места за њих да могу живети. Шта им остаје? Остаје им да се погоде са каквом удовицом, која је добила диплому на једну грану науке, на један услов за здравље људско, и њој стоји на вољи дати му апотеку по условима за њега повољним или не дати. Да ли би било право и умесно иза друге гране државних послова дати под монопол. На пр. докторску, инжењерску, професорску и т. д. Рецимо кад умре доктор или инжењер, да онда тај посао не може нико други упражњавати док му се не да дозвола и исплати прескупо удовици, или да мора чекати док, док се умрлог син не врати са школовања или се за то

право не плати удовици или деци његовој. Да ли би било право да такав услов постоји па да неко може постати инжињер, свештеник и т. д.? За цело не би, и онда нико не би учио, нити би имао рачуна да учи кад се даље његов рад не може да распореди, него да буде прост најамник и прост слуга. Ја постављам питање на пр. г. марку и то лако једно питање за које ће он сигурно знати, као што и ја знам, зна се потпуно да је пре неколико година, пре 16—20 год. један свештеник имао 10—15 села, дакле толико да је једва могао да стигне да их онслужи, а манастири, као што је Студеница, која је имала 20 села, имали су и више, и сад како би то било кад би такав пош умро, и онај који хоће да дође на његово место он мора с понадијом да се погађа или код ње да служи, као што један апотекар мора да служи какву апотекарицу. Ја бих се запитао да ли би ма која грана школованих људи имала снаге и воље и имала куражи, да се школују, као што се школују апотекари? — Сигурно не бих ни ја као земљорадник тако изражавао моју земљорадњу. Овде се брани једна грана да не пропадне. Та грана не може остати у оваквом стању, кад се друштво умножава. Какви су разлози могли да нас руководе да укинемо сеоске дућане, кад су и они били осигурани законом? — Наступила је потреба да се то закрати и они су закраћени. Тако и овде наступила је потреба да се ове радње, које су здрављу потребне, умноже, у колико се друштво умножава, у колико се разне болести разним утицајима распростиру на друштво, у толико дакле треба да се распростиру и они који те лекове праве, ако не равноправно а оно бар привидно. Дакле из свију ових разлога, ја се не могу сложити стим, да закон санитарски у овом делу, где се говори о апотекама, остане онакав какав је, и не само ја, него сви, држим, браниће гледиште одборске већине. То ћу мишљење бранити тим пре, што у саветској мањини видим једно лице, а то је Др. Докића, коме више верујем у овој грани коју је он изучавао, него онима другима који то нису изучавали, за тим у одбору, који је овај пројекат разгледао, видим три доктора: Динића, Вукчевића и Нешића. дакле људи у овоме стручни, којима у овом случају треба веровати. —

Овди је лако одговорити. Ствар се чисто тиче науке, није то као један предмет земљорадње да ја начиним друкчије па да конкуришем. Ја држим да не треба дозволити да се подгне довољан број апотека јер оставити као што је до сада значај, оставити да и даље лече врачаре, бабе и циганке, и да ови данашњи апотекари раде шта хоће. Ја и података немам, и ја ћу поштедети овде личности, а ко оће да се увери о томе шта раде апотекари, нека отиде у санитарско одељење министарства унутр. дела.

Из ових мојих разлога ја бих замолио Скупштину, да ове измене и допуне по одлуци одборске већине прими, а у толико пре треба да их прими, што то гледиште заступају људи који су доктори, који виде и знају како се натезе кад се оставе апотеке само на поједина лица, и како се у опште практикује радња апотекарска кад нема никакве конкуренције. На пример, оде један доктор у Драгачево и сигурно неко има да га контролише за онај лек који он продаје, или рецимо, кад неки човек дође из Драгачева у Чачак, да купи неки лек, он мора платити колико се од њега тражи, — и шта му остаје да чини ако га добро ошишају. Дал да иде кметовима да га тузи, од тога никакве вајде неће имати.

Да је овај предлог врло добар, утврђује ме и то што чим је предлог поднесен Скупштини, видео сам у Београду једну групу апотекара из Србије. То мување, то трчање утврђује ме, да они сами знају да имају нека пренуђства, што други школовани људи немају, па се боје да им се та пренуђства не одузму, па с тога веле да пробамо да се бранимо, па ако прођосмо, — прођосмо, а ако не прођемо и право је да нам се одузме једна привилегија. На основу свега овога што сам казао ја бих замолио Скупштину да усвоји мишљење одборске већине.

Тома Јовановић — Г Ранко Тајсић довољно је обавестио и дао разлога Скупштини да је повећање апотека крајња потреба за народ. Из говора пош Марка Петровића даје се

извести, да је он некако плашљив, односно надзора, да ће бити велики трошак. Ја мислим да та бојазан није основана. Кад у вароши постоји једна апотека, и ако поред ње буде још једна, она је надлежна који буде одређен да прегледа једну апотеку, неће му бити бог зна шта да ревидира и другу апотеку. Ја сам истина млад да познајем све санитарске законе, али из овога што сам чуо и видео у самој мојој вароши, могу рећи да је досадашњи санитарски зак. односно апотека, врло неподесан. Ми смо пре две године имали у Враћи 9.200 становника, 64.000 у старом округу са атаром до Цена, батаљон војске у истој вароши, и поред свега тога ми нисмо могли добити и другу апотеку поред једне која постоји, него смо и даље остављени на милост и немилост једног апотекара. Више пута жалили смо се код г. министра како тај апотекар као млад човек, за 7 — 8 година од како је у Враћи, гледа много на своје уживање, и хоће да се доста наплати за свој рад, а међутим нема ко да му конкурише нити да га контролише. Ја сам имао прилике да видим како је прошао један лекар, који се усудио да га контролише. Мени је познато да је један лекар, који се усудио да контролише тог апотекара, врло рђаво прошао. Па сад да и даље оставимо такве монополисане радње над народним животом. Данас Враћа већ има 11.000 житеља, и ипак не можемо добити још једну апотеку. Онај један што је остао, оде у 11 сахати да руча, и хоће да се тачно канцеларски влада, и тек у 2 сахата отвара апотеку и ако чекају по неколико људи пред апотеком за лек. Но шта ће јадан свет, он мора да трпи, јер од Враће до Лесковца има 14 сахати, и да иде само за лек није му могуће, и мора да падне на милост и немилост тог једног апотекара. Па и ако што наплати много, не смеш ни да тражиш ревидирање преко санитарета. Он наплаћује колико хоће. Међутим ако буде још једна или још два апотеке, онда ће сваки стојати пред вратима, и најљубазније дочекиваће сваког, јер трбух хоће леба, а неће ни смети никог да уцењује, јер има ко да га контролише. Према овоме ја сам за то да овај намет одпадне од народа, јер ту је господо у питању живот и тмме се није шалити. Зар је то право, господо, да у једној вароши 11.000 становника, стреш више од једног апотекара но од власти. С тога ја молим Скупштину, да усвоји мишљење одборске већине, јер то лежи у интересу чашем да имамо што више апотека.

Алекса Ратарац — И ја сам потписан на том предлогу. И ако нисам лекар, и ако нисам у тој струци толико познат, и ако су на овом предлогу потписани лекари нису присутни, који би на сваки начин могли изнети јаче разлоге но што ја могу; ипак ја ћу изнети моје мишљење како ја сам трам овај предлог, и кво сам га ја ироценио кад сам га потписао. Прво сам имао на уму данашње бакалнице, које у многим местима где нема апотека, продају многе ствари под именом лекова, које штетно дејствују на здравље народно, и ако су заброњене те ствари, онет бакалнице врше продају њих, а то ће потврдити многа г. г. посланици, којима је та ствар позната, из таквих бакалница долази тровање и побацивање деце и томе подобно. Такви се случајеви дешавају због недовољног контролисања. То је што се тиче бакалница.

Друго, господо, познато је да и сами доктори продају лекове, и ја верујем г. Марку Петровићу, да један лекар продајом лекова могао је довести у питање оштанак апотеке убске. Мени је познат један сличан случај. У срезу лепеничком, лекар сам продаје лекове, и продаје их по такси, како их он уме да таксира, и нико га не контролише колико лекове наплаћује, а да ли су истински лекови, то се још мање зна. Баш такве појаве треба да нас побуде да овај предлог усвојимо, јер умножавањем апотека, ствара се конкуренција — утакмица, а где год је утакмица, ту је много расчишћеније поље, онда се лекови добијају и бољи и по јевтинијој цени. Кад у једној вароши постоје две апотеке, одмах ће ту један апотекар контролисати другог и водити рачун шта ће давати и пошто ће давати. Осим тога у свима тим местима, где год се подижу апотеке, ту има власти која од своје стране може да врши контролу. Ја могу да верујем да у рудничком округу

да један лекар може да продаје лекове пошто хоће, где један кмет незна ни шта продаје лекар. Апотеке се подижу где има окружне власти или среске власти, и умножавањем апотека ми ћемо још учинити и то, да се уништи погрешно веровање у народу да га лече бајалице, картаре и траваре. Истина тога нема баш тако много, али ја знам да има места у којима се много верује у бајање. Сем тога овим умножавањем апотека, народ ће доћи до уверења, да му не требају рецепти од попова, који праве неке записе и читају молитве по кућама. Ја нећу да именујем личности, и ја немам ништа против молитава, али многи попови не употребљују их истински као што треба, него просто из шпекулације. Има један случај у селу Јарушицама, један се попа изнео на глас, која ђаволе књигом жури. Кад прочита молитву, он вели, нема ђавола.

У Државном Савету, већина је била да се овај предлог одбади. А у мањини је човек коме морамо веровати да се боље разуме, а то је Др. Докић, који заступа мишљење да овај предлог треба да се прими. И кад г. Докић вели, да овај предлог треба примити, ја не знам како г. К. Јуришић и М. Петровић могу рећи да ће штетно дејствовати на народ. Наводи се и као разлог да овај предлог треба одбацити зато што је и влада намерна поднети измене о целокупном уређењу санитарске струке, и ја мислим да ми с овим предлогом треба да се задовољимо и ако ће се доцније поднети измене којим ће се регулисати и ова ствар, али опет треба да примимо овај предлог, јер је он кориснији у интересу народа, него да остане ово стање што данас постоји.

Марко Петровић — Мало час г. Ранко Тајсић рече како је неједнака цена лекова између, Београда и Чачка, а међутим по закону о фармакопеји то не сме бити. Сам г. Тајсић признаје да то не долази због удаљености места, него због оскудице контроле. Кад држава не може данас да врши контролу, кад постоји закон да само на 5000 душа може се установити апотека, и кад их је само и због тога мање и по томе лакше их контролисати, мени, се чини да ће још мање контроле бити, кад се дозволи да се у сваком хорбуцаку установи апотека, у којима ће се продавати све друго, а не оно што треба за народње здравље, као што то има и данас по нашим апотекама, само да се одржати могу; и с тога сам још више убеђен да ће умножавање апотека бити штетна а то одборска већина и предлаже.

Установљавање апотека не може се доводити у сравњење ни са парохијама и дућанима сеоским, како је сравњење изводео учинити г. Тајсић, јер они апсолутно ничег сличног немају. Дакле ни тај разлог није ме могао разуверити, да је предлог одборске већине користан, а предлог мањине штетан. Мени се се чини, да оваквим законом, не идемо да одржамо и очајамо апотеке; а све оно, што не иде на очајање једне установе, тим самим се подрива те, и доводи у питање опстанак те установе. А кад доведемо у питање опстанак једне потребе народње и његовог здравља, мени се чини, да тим опет и нехотично уводимо картаре и врачаре; да нам лече болест народа; — и ми, дакле тиме нећемо имати оне користи, коју очекујемо од ове установе.

Г. Тома вели: «у Врању има 11000 душа, и не може да има две апотеке. По ја мислим, да је то с тога, што људи не налазе никаква рачуна, да на 11000 душа праве две апотеке.» што већ и по садашњем закону може бити, онда не знам, ко ће и каког рачуна имати да отвара апотеке на 3.000 душа, осим у цели швиндловања. Дакле и тај разлог не говори никакво у одбрану њихових разлога.

Г. Ратарац учинио је један незгодан излет, кад је казао, да попови неће давати више записе ако буде више апотека; мени се чини да попови у Србији, нису ни до сад давали те записе, и он је то могао видети само у Зворнику или Сокоду, гди оде врше верске обреде, али никако у Србији гди српски свештеник врши обреде хришћанског православља. Међутим, кад је то напоменуо, да и тога има он је као Србин, и као богосав дужан био да именује те људе, те да се од њих очисти ред свештенички и св. наука христова, јер оне говорећи о

њима, баца љагу на цео ред свештенички у Србији што он није ничим заслужио.

Што се тиче тога, да наука хришћанска признаје моћ изгнање нечистих духова, бар њему није било то непознато; али кад већ осећа у томе оскудицу знања или налази и задовољства да се са тим пошали на овако светом и важном месту ја ћу да му то објасним. Оскудица мирне савести, узнемирено душевно стање човеково, изазива душевну револуцију у човековом организму; и повраћај мирне савести, може да поврати мир душевни и наука хришћанска то оснива на признању својих грехова и кајању за њих, а измирити се тим путем са својом савешћу, по свакој науци значи повратити души спокојство и тиме удалити узроке који су правили револуцију у духовној страни човековој. И целокупан рад свештенички, дакле и молитве њихове, своди се на то, да људе одврате од грешења, и кад погреше изведу их на пут кајања и умирења савести, што је све алегорички представљено као изгнање нечистих духова. Мени се дакле чини, да је он као богослов требао да буде са овим мишљењем упознат и да не налази у томе разлога за неку пошалицу овде на јавном и овако важном месту, и с тога бих га молио да поштини од исмевања појмове хришћ. науке, јер у њему је она требала да има свога поборника, а не противника, нарочито, кад он спада у ред људи, који су штудирали те науке.

Алекса Ратарац — Нека ме поп Марко разуме онако, као што су ме и други разумели. Ја нисам казао, да молитве свештеничке, молитве из науке хришћанске, које они за успокојење душе читају, штетно дејствују на народ. Ја само констатујем, да има много свештеника, који те молитве врше у шпекулацији — то нека добро зна поп Марко да му ово у брк кажем — и ја сам именовано један такав случај, гди је један поп, неки Домаковић из Јарушица, то чинио. Он чита — чита, и од једном тек рекне: ено најурих ђавола. Ово ја напомињем у корист науке Христове, а нећу тим да теретим све свештенике; јер доиста има људи, који не врше ту Христову науку, као што је Христос приповедао и учио да треба његови следбеници да раде.

Витомир Младеновић — Господо, признато је, да је она земља сретнија, која има више учених људи, особито, ако су ти људи стручњаци у извесним струкама. Полазећи с тог гледишта, мени се чини, да ће бити корисно, и по нашу земљу, а по интересе свакога, а нарочито по интерес народног здравља, да и ми створимо прилике, да што више имамо стручних апотекара, који се сматрају да стоје у истом рангу, као и лекари. Ако смо против апотекара, да их има мањи број; и ако хоћемо да одржимо старо стање да деца тих људи имају исто право, које су њихови прадедови имали, онда је то средњевековно стање; и ја се чудим; да може неко тражити да то остане. Шта ми данас радимо? Ми непрестано шаљемо лекаре да изучавају лекарске науке, те да их што више имамо, јер су нам потребни у интересу народног здравља па је потреба и за више апотекара. Те према томе, ја мислим: не изношење никаквих других раслога, сем овога довољан су разлог, да треба да имамо и више апотекара, јер где ће ти људи, који толико година изучавају ту струку; где ће, велим да примењују и разрађују своју науку. Поред тога налазим, да је за свако место корисније, да има не само такве људе, који ће му давати лекове, но и људе, који ће га одвикавати од празноверица и заблуда, које му здрављу шкоде.

Кад хоћемо једну ствар да оценимо, је ли добра или рђава, ја мислим да ће те признати, да то морамо поверити стручним људима зналицима, који до ситница знају такве ствари, о којима решавају. Шта више, овде видимо, да су сви стручњаци, — сви подписници на овом предлогу — лекари. Говорити против стручњака — ја не могу, а не можете ни ви, ако хоћете, да признате право науци, право оним људима, који се одају на те науке. Поред осталих разлога, то би била два врло јака разлога да ми треба ову ствар да примимо онако, како су се стручњаци изразили.

Хвала г. Ранку, штр је он као сељак узео у заштиту те стручњаке и поменуо одличног лекара др. Докића, који је одвојено мишљење у Држ. Савету. Дакле, кад је стручњак у Са-

вету казао да је овај предлог добар, а и стручњаци у одбору то исто тврде, онда ја не могу сумњати, да је рђав и да има штетних последица; као што неки говорници изnose.

Сад да поменем неколико речи односне контроле и здравља народног, ако би имали више апотека тоје боље по народно здравље јер мање апотека има, то је више штете за народно здравље јер господо, лекови су хемиска једињења, и кад стоје дуже, они се онда кваре. Мени се чини да кад један апотекар нема такмице, он донесе велику количину лекова, коју једва после 5—6 година може да прода, а тада настаје кварење лекова; јер настаје процес распадања, само ако најмања трунка на њих падне многа тако су осетљива и хемијски процеси често настају кад с њима у додир дођу најмањи делови.

То је тај разлог користи по народно здравље јер ти апотекари који су стављени без контроле и утакмице може и не хотично да наставе случај да немају добре лекове јер немају ни конкуренције. А кад их има по два у месту, онда донесе мање лекова, и утркују се, чији ће лекови боље да дејствују; те на тај начин више потрошача да прибаве, што је свакојако корисно по здравље народно.

Што се тиче контроле апотека, мени се чини, да она ако је до сад вршена, то је било у великом размаку времена од 5—6 година. Али ако хоћемо да те апотеке чине ону услугу народу, за коју се и установљавају, и за коју се и наука о њима бави, онда би их требало прегледати чешће него до сад. По 5—6 година није вођена контрола над апотекама, међутим, кад буде ова изнена усвојена и измена да се строжија, и чешћа контрола води неће бити више посла, то не стоји, јер није то велики посао, да човек, који прегледа једну апотеку, прегледа и другу до ситница, јер су лекови исти у једној и другој. Дакле и тај навод одпада, да ће тај преглед скупе коштати. О скупоћи најзад не може ни бити речи, јер у колико више кошта, у толико више корист доноси.

Према томе, што су г. предговорници изнели, ја не могу да појмим, да се везају људи који говоре против овога, и који су вољни да задрже оно стародревно стање, кеје је пре било. Они то не могу да учине, ако теже напретку и бољитку народног здравља. Ја налазим, да је предлог одборске већине уместан, јер и да нема других разлога, довољно је, кад су се стручњаци изразили, да је добро, и ја ћу гласати за мишљење одборске већине.

Коста Борисављевић — На предлогу, који је сад на претресу, видимо потписе четири наша лекара, које је народ својим поверењем послао у Народну Скупштину, па само то, а и кад не би било других разлога, могло би да послужи као основ да овоме предлогу поклонимо што већу пажњу. Предлог овај не подносе неки људи већ људи од искуства; од којих су неки дуго време били лекари.

Поштовани посланик поп Марко изнео је само један разлог, који говори против овог предлога, а тај је његов разлог у томе, што вели да се овим отвара поље конкуренције, па ће бити више апотека, које неће одговорити своје задатку. Али ја мислим, кад се говори у начелу о овом предлогу, онда треба узети у обзир и једну другу важну страну, и онда неће бити ни једног посланика, који ће бити против овога. Вама је познато да апотекари после смрти своје остављају удовице и децу и та деца њихова дају апотеке под закуп, па приход отуда вуку а има их од њих који и не живе у Србији, него троше на страни новац, који су узели од српског народа. Вама је познато, да је већина наших апотекара у почетку били странци, и да су се они обогатили овде, они су умрли, а остала су њихова деца апотекари па то до данас једнако иде. Нигде ни у једној земљи немају апотекари ову привилегију нак и за своју децу, па за то није право да је даље имају и наши апотекари.

Кад све то имате на уму, и кад знамо, да има и наших синова, који могу те радње предузети, ја мислим да је право, да се апотекарске радње истргну из руку помрлих апотекара. а то се може учинити одузимањем ове привилегије, јер таква привилегија за апотекаре не постоји ни у једној држави као што је код нас. Што се тиче тога да апотеке неће моћи да опстану ако их буде више, то се може ублажити тиме, што ће

се ограничити њихов број. Но о томе можемо говорити у специјалном претресу. Али ја држим да свака окружна варош треба да има најмање две апотеке.

Свакојако треба усвојити овај пројект у начелу, за то, што смо сви сложни у томе да има доста спремних и стручних наших синова за тај посао, па не треба то право одузимати њима и искључиво давати га странцима.

Ја сам мишљења да се овај пројект у начелу прими.

Милан Ђурић — Ја сматрам овај предлог као врло користан и потребан и налазим да је одавно било време, да се овај предлог покрене и усвоји.

Кад је дата привилегија овим данашњим апотекама, онда је народ још био сујеверан, више је веровао у бајање и врачање, него у лекове. Данас се наш народ доста отргаво од тога. И сами ћете признати; а и ја сам био очевидца као свештеник, да човек путује по 10 и 12, сати па тражи лека и помоћи код лекара. Данас нису ретке такве прилике. И кад је се указала прилика данас да народ не тражи тамо помоћи, где не треба да је тражи, онда је дужност Народне Скупштине, да у интересу народног здравља стави народу што ближе апотеке и лекаре. Господо! неоправдана је бојазан да не могу остати апотекари, који су данас; они могу и даље остати, него само овим законом хоће се само то да престане онај монопол, који су до сад они имали.

Ја нећу да говорим да је ова привилегија дата онда, кад наш народ није хтео ни умео да тражи помоћи код лекара. Али данас такве прилике нису. Ја сам имао прилике као свештеник да видим многе болне, који к мени долазе, и толико сам пута морао уздахнути кад сам се молио богу да га Бог спасе; али сам увек био дирнут и јако сам сажаљевао, што човек мора да путује далеко па да нађе лекара. Дакле можете видети како наш народ пати од тога. С тога је дужност држави да народу остави што ближе лекаре и апотеке, јер здравље је најбоље богатство; „кад је здрав тело, онда је здрава и душа.“ Кад је народ здрав, онда је он кадар да ради и да издржи и себе и општину и државу; ако није здрав, онда не можете замислити напретка ни код општине ни код државе; не може бити напретка ни код једне фамилије, а камо ли код државе.

Да вам поменем још и ово. Помислите само како ће бити и у тим случајевима, кад се деси каква епидемична болест, или болест, којој треба одмах притећи у помоћ, као што је запаљење плућа или вруница, и сад кад у таквој вароши, где се десила та несрећа, има 12.000 и више становника, и томе додате још и срез, а нема апотеке ни лекара! Каква ће ту незгода бити! Ту ће платити многи животом за то, што и при најбољој његовој вољи, апотекар му не може притећи у помоћ леком. А ја мислим да то држава никад не треба да дозволи. Такви случајеви бивају само због тога, што смо дали монопол појединим људима; али кад буде више апотека и лекара тога неће бити; тиме ћемо уштедети 100 смртних случајева.

Дакле, кад је ово у интересу нашега народа, и кад овако цене ствар стручни људи, кад тако цени и један доктор Лаза Докић, који је са свога знања чувен и на страни, онда ја мислим, да треба примити у начелу овај пројект, јер је користан и полезан по народно здравље. То сам имао да кажем. (Чује се: да се реши).

Председник — Је ли вољна Скупштина да се реши? (Јесте).

Коста Јуришић — Господо, и предлагачи овог предлога и већине предговорника који су браили тај предлог, изnose као најважнији разлог тај, што веле, да има доста наших младих људи, који су свршили апотекарске науке, па веле, треба им дозволити да могу отворити апотеке, и даље наводе, да је корисније по здравље народно да има више апотека.

Ја мислим кад је у питању здравље народно, да ту морају далеко бити сви лични обзир, и хоће ли овај или онај дати се да отвори апотека. А ни досадањи закон није био па сметњи отварању нових апотека где је потребе. И дозвољавајте законом ма колико отварање апотека, њих неће нико отварати ако за њих нема и осталих услова како рекох. А и овај са-

дашњи закон није био на сметњи да се отвори више апотека. Ја знам да и у Београду може да се отворе још 2—3 апотеке пвема броју становништва, али то не отвара нико, јер нема потребе. Тако ће бити и у свакој другој вароши.

Не стоји оно да ће лекови бити бољи ако је више апотека.

Господин Витомир навео је да су лекови бољи што су свежији ако се брже троше ја стављам питање; да ли ће се брже трошити лекови, ако има више апотека или ако их има мање.

Изнесе се данашње злоупотребе апотекарске.

Г. Рибарац је навео да ће се умножавањем апотека умањити те злоупотребе, а и да ће се, умањити продаја отровних ствари по дућанима и т. д. ја велам да се то зло не може отклонити умножавањем апотека, него томе је лек сам јак државни надзор.

Друга је ствар, коју и сам признајем да треба мењати, а то је она привилегија апотекарска. Апотеке не треба да буду монопол апотекара. И сам признајем да би то требало боље одредити, те односе треба боље регулисати, али не треба онако на пречац решити ово; ту ће требати мало више пажње и проучавања, иначе може бити штете по апотекарство, а тиме и по народно здравље.

После тога, ја мислим, да не би било на одмет да поразмислимо и о предлозима: да држава узме апотеке у своје руке. Кад већ апотекарство по природи својој мора бити у неку руку монополисано, па ма како га удешавали, онда би најбоље било да те радње држава узме у своје руке. За то говоре разлози и са гледишта државне добити, а и са гледишта здравља народног, јер би народ добијао отуда јефтине и добре лекове. И то би се могло лакше сада почети изводити према мањем броју апотека, него мало доцније, кад буде већи број.

Најпосле још бих имао да речем нешто о ономе, што је казао г. Ранко Тајсић, Он рече: кад је потекао овај предлог, да је видео неке апотекаре, да се овуда „мувају“, и из његовога говора могло се је извести, да је он мислио, да је на оне, који су говорили противу овога предлога нешто упдивисало оно мување апотекара овуда. Ја то одсудно одбијам од себе. Ја нисам видео ниједног апотекара нити сам на њих помишљао.

Ранко Тајсић — Оно што сам рекао о доласку апотекара, то се ни из далека не односи ни на ког из Скупштине, а најмање се односи на говор г. предговорника, јер ја почитујем његове разлоге, као и сваког другог; а своје мишљења бранити а за одборску већину.

Панта Срећковић — Ја ћу прво да одговорим на неке примедбе, па ћу онда прећи на саму ствар.

Ја сам у овом предлогу прочитао нешто о наследству ових апотека, међутим ја мислим, да овде не треба да се одређује то наследство, него у грађанском закону, и ако уловица кога апотекара може да продужи радњу, и нађе за тоспособног и спремног човека, онда зашто би њој закраћивали држање апотеке и приморавали је да прода имање? То би значило, као и кад би једној домаћици, чији је муж умро, казали, ти си жена и не можеш да управљаш имањем него ајде у свет а имање да се прода. Дакле то решава грађански законик као и за сваку другу радњу и то не треба овде да улази.

Друго имам, да приметим ово. Овде су неки посланици употребили парохију, где сам ја рођен и где ја живим свакога лета, а то је Јарушица и говорили су врло ружно. Ја знам целу ту ствар. Јарушица је на врло лепом месту, и колико је год болеснака тамо долазило после месец дана оздравили су. Леп предео, лепа вода, па су околни попови дигли хуку буку на тог свештеника. Та беда није истинита.

Овде је употребљена реч и доктор Рачански. Ја имам да кажем ово. Како знам од сељака и пријатеља, тај доктор има апотеку и пре нису били скупи лекови, а од како је дошао овај сад, лекови су тако скупи, да за 1 прањак хинина узима 4 динара, и у опште узима келику хоће, јер нема никакве контроле! И ја бих забранио ове докторске апотеке, а само бих дозволио овима по планинама. О овом доктору има једна анегдота, коју сам причао г. министру унутр. дела. Кад је дошао код једног

сељака, сељак му је наздравио и казао: „Христос се роди“, а овај му одговорио: „није истина, вије се ни родио,“ и почео је своју теорију да доказује. Он је Јеврејин, и ја сам молио министра, да га уклони, те да не руже нашу веру, међутим он и сад тамо седи. Та варошица има 1000 душа, али јој не дозвољавају да отвори апотеку. Ја нисам за то, да се у апотеци продаје и белило и руменило, него нека се продаје у дрогерији. Из овога можете видети, да ја апотеку високо ценим, јер она има свога значаја.

Сад ћу да пређем на саму ствар. Здравље је народно најпреча ствар, ако нема здравља, онда нема асне ни од богатства, ни од чега. Први задатак доктора то је да распростире правила хигијенска; јер ако се управљамо по правилима хигијенским, онда нећемо никад ни бити болесни. У Китају среским лекарима, што год више имају болесника, то им се све више смањује плата, а што мање болесника имају, њима се све већа плата даје, и тиме их натерује, да свет обавештавају о хигијенским правилима и ономе, што шкоди и што не шкоди; то је т. зв. превентивна хигијена, дакле ми треба да настанемо, да се шире правила хигијенска. Кад већ настане несрећа, да се човек разболи, онда се јавља потреба за апотеку. Но у апотеци не треба заборавити, да се лечи препаратима, и добро је напоменуо г. Витомир Младеновић, употребљују се препарати, који стоје по 5—6 година, тако да ништа не вреде; дакле на што онда ићи у апотеку, кад се тамо дају лекови од пре 10 година. Дакле државни надзор мора бити врло велики, а ако дозволите, да се апотеке могу отворати као обични дућани бакалнице, онда не може бити надзора. Према томе има разлога г. Коста Јуришић, што каже, да то треба да пређе у државне руке, али кад то не може да буде, онда треба државна контрола, да је најстрожија, а у нас је по несрећи најлабавија. Ја нећу да белим никога, али вели се: доктор и апотекар стоје у вези, па овај прописује, а онај наплаћује. Дакле треба добро вршити контролу над апотекама.

За то се не може дозволити да се апотеке отварају као и дућани и како њима не треба дозволити да продају и дрогериске еспапе, онда разуме се да ти људи не могу живети, ако се дозволи, да се они отварају на све стране. А ово што су доктори предложили, ја мислим да ће бити права мера. Највећу пажњу треба обратити на хигијену, на предупређивање болести. Но кад се болест већ јави, а доктори не могу да вас излече, онда питам ја вас у кога се ви уздате, да ће вас излечити. Ја знам три случаја, где су доктори казали, умреће нема му лека. Они су по убеђењу рекли, али су ти људи ипак остали живи. Откуда се може јавити такав једини говор којим се устаје против веровања у Бога. Човек се нада у Бога и онда кад га лекар и напусти и у тој нади он може и да оздрави. По томе ја сам против оних, који говоре против молитава, јер народ у то верује и то му приноси здрављу. После тога, нико не може дозволети да се апотекарије продају по дрћанима, јер ту има отрова, па кад би се то дозволило да се то продаје и по бакалницама, онда ће се људи лако тровати.

Према томе ја држим да је пројекат добар и да га треба у начелу примити, а кад дођемо на појединости, онда може казати шта ко има да примети.

Максим Сретеновић — Радње апотекарске ја веома високо ценим, јер су то једине радње, које су у интересу народног здравља, зато сматрам за дужност да о овом предлогу коју и ја проговорим у корист истог. До пре неколико година у мом месту није било апотеке и ако је ово окружно место а имао је лекар некад један а некад више, али од бог зна колико лекара није фајде кад апотеке нема, ми смо лекове набављали из Чачка. Ви ћете сами знати, како дејствује лек кад се за њ иде по 4 сата одовуд, а 4 отуд, дакле 8 сати а доста пута треба лек у једном моменту, да чак треба лек некад и променути и према овоме могу ви казати из искуства горкога тешко сваком месту гди апотеке нема. Тако исто рачунам кад моје место, Гор Милановац, где нема више од једне хиљаде и пет стотина становника, може да да прилике једном апотекару да лепо живи, онда рачунам да она места која имају по 2 и 3 хиљаде становника па била то варош, варошица или села

која су груписана треба да имају апотеке а већа места треба да сваки три хиљаде становника да добију апотеку. Како смо се у моме месту мучили без апотеке, то се не може казати онима који то патили нису. За то бих гласао не само да се овај предлог прими по одвојеном мишљењу три Државна Саветника те одборске већине, него и свака варошица да мора имати апотеку ако хоће да се стара о здрављу народном.

Један господин рече да апотекар, на Убу не може да опстане с тога, што и лекар у Лазаревцу има лекова има апотека у Обреновцу итд. па због тога нема рада ни опстанка. Па шта ће нам онда лекари, који нису набавили бар оне лекове, које требају у моменту имати а живе у местима гди апотеке нема; али мени се чини да због тога не опада нити ће опасти ма која апотека када би сви проповедници Христове науке упућивали болног у апотеку не задржавајући га на молитвама Великог Василија, коју је болноме нека травара или угљевара препоручила.

Из свега наведеног молио бих Скупштину да прими извештај одборске већине.

Извештај — Господе, после многих говорника, који су са свим разложито бранили овај поднесени предлог, мени остаје врло мало да кажем,

О уређењу апотека данас постоје неколика мишљења. Ја ћу вам их овде у кратко изложити.

Једно је мишљење, да остане овако како је данас т. ј. да се поред осталих садашњих повластица само на 5000 становника у вароши даје концесија за отварање апотека, и да се тај број никако не смањује. То мишљење највише заступају данас газде апотекари, јер од тога имају велике користи, па им никако не иде у рачун да се постојеће стање у суштини мења. То је, како ја мислим неправично.

Друго мишљење, које бих ја с драге воље могао примити ако би се само Скупштина с њим сложила а то је: да апотеке пређу у државне руке и да их држава према потреби отвара где хоће и колико хоће. То је збиља најзгодније и најкорисније по становништво, јер би оно онда добијало лекове много брже и јефтиније. Кад већ у вшште мора бити монопола, јер је најбоље да га држава експлоатише, и она би отуда имала користи, а и потрошачи би на тај начин лакше и јефтиније могли доћи до лекова. У колико ми је познато, то је заведено у Шведској, али код вас, како ми се чини, то би се тешко могло извршити јер апотеке, које већ постоје, стекле су неко своје право, а после и према финансијским приликама нашим не би се могли лако решити, да те апотеке откупимо. Али ако сте вољни, ми можемо овде ставити једну примедбу која ће се нарочито односити на будуће апотекаре, па казати: кад држава нађе за потребно да апотеке узме у своје руке, нови концесионари биће дужни уступити држави своје апотеке по цени коштања са извесним процентом добити.

Треће је мишљење, да апотеке буду слободне радње без икаквог ограничења, као што је то у Француској.

Но према данашњим приликама нашим, ја бих ипак био за извесно ограничење, али тако да се на 3000 становника у вароши може отворити апотека. Ово је много боље, корисније и правичније, јер ће се тиме, поред осталих добрих страна, дати могућност и нашим млађим апотекарима да дођу до својих апотека. А спрема, савесност, солидна и поштена конкуренција без сумње ће извојевати победу при тако повећаном броју апотека. Највећа бојазан, коју износи поштовани посланик поп Марко, та је, да ми овим нашим предлогом не само да би довели апотеке до тога да буду као обичне бакалске радње, него да се неће моћи, ако се то усвоји, вршити довољан надзор над њима. Господе, ја високо ценим тај занат апотекарски, али држим да до тога неће доћи, јер и данас, кад на 5000 становника, долази једна апотека, има понегде злоупотреба и неправилности а то је сигурно с тога, што нема довољно надзора.

Даље, износи се овде мишљење, како данашњи апотекари овим мањим ограничењем не ће моћи живети, и да ће народ од тога патити што неће моћи добијати добре лекове, и што ће бити швиндлерај. Ја држим да тога неће бити и да ће апо-

текари моћи живети, и кад се узакони да на 3000 становника буде једна апотека. Јер кад су до сада на 5000 становника са оволиким бројем апотека газде апотекари могли не само да живе већ и да праве велике капитала, онда ће сигурно моћи опет лепо жљвети и већи број апотекара, само што се не ће моћи тако нагло богатити. По мом мишљењу погодаба за живот има и за већи број апотека, само што се можда не ће моћи зарађивати дневно по 80—100 динара, него ће се задовољити и са 20—30 динара дневно. А да може апотеке бити и на 3000 становника, па да се ипак лепо живи, доказ су апотеке у Г. Милановцу, Лозници итд., где број становника и не достиже до 3000, па ипак ни један од тамошњих апотекара не тужи се да му рђаво иде. А што се тиче швиндлераја, о томе се не може говорити. Тога има у неколико и данас. За то је желети јачу и савеснију контролу над апотекама, него што је данас имамо. Међутим већа је вероватноћа, да ће сада при оваком ограничењу јача борба и солидна конкуренција силом околности бити у неколико и гаранција за савестан рад апотекара.

Једна понајтежа страна у овом предлогу на коју нико од г. г. говорника није обратио довољну пажњу јесте она, где се говори о повластици, управо о монополу. То је по мом мишљењу нешто најнеправичније. Место сваког даљег говора о томе, ја ћу вам само прочитати како је то у данашњем закону.

«Ако би међутим које од мушке деце апотекареве до пунолетства, већ отпочело апотекарске науке учити, с намером да очев рад у очевој апотеци продужи, апотека садржаће се и даље за рачун умрлога апотекара, докле не би тај наследник апотекарске науке свршио па кад сврши и поднесе диплому и сведочење прописане тач 12 итд.»

Значи дакле кад апотекар умре, апотека остане његовој деци, која могу целог свог века учити апотекарски курс, и никако га не свршити, а међутим, ту апотеку не може нико други да држи до они. Дакле, по мом мишљењу — ма да нисам правник — они наслеђују лично право очево. Ја држим да је то један монопол, једна неправда, која не постоји нигде у свету.

Из ових наведених разлога, као и разлога који су досад пали у корист овога предлога, ја вас молим да примите мишљење одборске већине, које је по све умесно.

Председник — Претрес је свршен. Приступимо гласању. Као што је познато Скупштини, о овоме предлогу има два мишљења: мишљење одборске већине да се овај предлог прими и мањине да се одбади. Гласаће се најпре о мишљењу одборске већине. Ко је за то, да се мишљење одборске већине прими нека седи, ко је противан нека устане? — (Већина седи). Објављујем да је већина седела и да је усвојено мишљење одборске већине.

Дајем четврт часа одбора, за то време нека се секције прикупе и изберу по једног члана за одбор, који ће имати да проучи предлог Више Радовановића о квартирини за квартове вароши Београда и по једног члана за одбор за измену закона о сувоземним друмовима. Дакле по једног члана за сваки одбор.

После одмора

Председник — Продужава се седница. Изволте чути резултат избора.

Секретар чита: У одбор за предлог Д. Катића о друмовима и мостовима ушли су ови посланици: Бока Анђелковић, Миливоје Јосимовић, Милан Поповић, Љубинко Милинковић, Станко Петровић, Никола Протић, Коста Борисављевић.

У одбор за предлог Више Радовановића о квартирини за квартове Управе вароши Београда ушли су: Драгољуб Илић, Л. Лазаревић, Илија Мојић, Вића Радовановић, Алекса Ратарац, Михаило Веселиновић и Тривун Милојевић.

Председник — Молим г. г. одборнике, да изволе доћи после подне да раде. Сад је на реду прво читање измене и допуне у закону о апотекама. Изволте чути г. известиоца.

Извештај чита чл. 24.

Коста Борисављевић — Ја бих код овога члана додао, да по свима окружним варошима према данашњој администра-

тивној подели земље, најмање по две апотеке, и то би био изузетак, али правило ипак, да остане. Ја би молио посланике, да ме потпомогну. (Помажу га).

Тривун Милојевић — Овде се каже, да се то има курсом учинити, а није стављено ако су дуже време практиковали, јер један ма колико да учи на страни, ако није практиковао, не ће моћи да примењује своје знање. Ја бих био, дакле, за то, да се дода: да је дуже време практиковао.

Известилац — То има даље у овоме предлогу.

Сретен Гогић — Предлог Косте Борисављевића са свим је уместан, т. ј. да свака окружна варош има по две апотеке, а нарочито по оним варошима око којих има више села као што је н. пр. варош Чачак, око кога су три среза: драгачевски, љубићки и трнавски и у којима има преко 30.000 становника и за све те срезове и за варош Чачак има једна апотека у вароши Чачку, а сем тога апотекар је такав да нико не ће код њега да дође да узме лекове. Ја би молио 10 посланика да ме потпомогну, да по окружним варошима буду две апотеке. (Помажу га).

Љуба Ђирић — Неуместан је предлог Косте Борисављевића, кога је потпомогао Сретен Гогић. Ви знате да у Србији има и таквих вароши у којима нема више до 2—3000 душа и кад би ту биле две апотеке значи да не дамо ни једноме ни другоме да живи. Такав пример имамо у Књажевцу а нарочито у Ђуприји. Ђуприја је мало окружно место и састоји се већином из сељана или досељеника Банаћана.

Кад би данас биле две апотеке у Ђуприји, значило би убити их и не дати им да живе. Ја мислим, да је довољно да на три хиљаде душа буде једна апотека, а овоме предлогу нема места.

Председник — Прегрес је свршен. Предлог г. Косте Борисављевића потпомогнут је, али није донешен написан и према томе не може се гласати о њему.

Стављам на гласање предлог по мишљењу одбором. Ко је за то, да се чл. 24 прими по мишљењу одбора нека седи, ко је против нека устане? (Већина седи). — Објављујем да је Скупштина усвојила мишљење одборско.

Известилац прочита чл. 24 тач. 6.

Председник — Прима ли Скупштина ову измену у тач. 6. (Прима).

Известилац чита тач. 13 у чл. 24. Овде по старом закону стоји рок од године дана, а у предлогу стоји 3 месеца. Одбор је то изменио у толико што је у место три месеца, ставио шест месеци. Дакле тај члан гласиће овако: Кад се апотекару апотека одузме, или кад после смрти његове не остави наследника за апотеку, према тач. 14, апотека ће се најдаље за 6 месеци продати ономе, који претходно од министра унутрашњих дела добије уверење, да ће дозвољење за држање апотеке добити ако апотеку купи.

Живан Живановић — Ту стоји, да се апотека прода за годину дана, али ја држим да треба водити рачуна и о томе да ли је та апотека на расправу масе и у таквом случају апотека је масена ствар и та расправа масе расправља се судским путем и за то би молио да остане у таквом случају дотле, док се не расправи маса. Ја би молио да то прими и г. известилац.

Известилац — Шест месеци довољан је рок, да се и маса расправи.

Председник — Претрес је свршен. Прима ли Скупштина тач. 13 по предлогу одбора? (Прима).

Известилац чита тач. 14. Она ће према одбором мишљењу гласити овако:

„Но кад после смрти апотекарове остане удовица, онда се може апотека држати на име умрлог апотекара, а за рачун његове удовице најдуже једну годину дана а по том ће се изложити продаји према одредби тач. 13 овог закона; у случају, да после апотекара остану и деца његова, апотека предаће се администратору и може се држати на рачун умрлог апотекара, а за рачун његове деце највише три године. Но ако после смрти апотекарове остану мушка деца пунолетна а женска удомљена

или би то у року раније од три године постала онда ће поступити према одредби тачке 13 овог закона.“

Други став тач. 14 одбор је једногласно решио да се остави као што је предложено.

Тривун Милојевић — Ја имам да учиним једну примедбу. Хоће ли се то разумети и за ове апотекаре, који су стекли право и њихове жене даду апотеке под закуп, и примају отуд по 30—40 дуката, или ће се то разумети за у будуће? Ја бих молио г. известивоца да ми то објасни.

Известилац — По себи се разуме, да ће се то односити на све апотекаре у опште.

Тривун Милојевић — Онда добро — да знамо, и нека се записе да стари апотекари губе права монопола.

Председник — Претрес је свршен. Прима ли Скупштина тачку 14, по мишљењу одбором? (Прима).

С овим је свршено право читање измена и допуна у зак. санитетском.

На реду је извештај одбора о предлогу пона Марка Петровића и другова да се измени закон о административној подели земље. Молим известивоца да заузме своје место.

Известилац Радоје Костић — чита предлог пона Марка Петровића и другова о измени у закону о администрат. подели; за тим прочита мишљење Држ. Савета, најзад мишљење одборско са одвојеним мишљењем Томе Бојичића. (У 94-ом састанку).

Председник — Приступа се начелној дебати.

Марко Петровић — Ништа ми тако загоњетно неизгледа у решавању овога питања, као мишљење Држ. Савета. Држ. Савет толико је енергије утрошио у овоме питању, да ме је за цело изненадио његов извештај, кад сам га прочитао. У овоме питању, овако ситном он је утрошио најкрупније идеје државне, а у велику идеју штедње може се рећи сав је утонуо у овој прилици и то забачен у питању од ситних 2000 до 3000 динара већег издатка. Међутим кроз Држ. Савет прошла су много и много крупнијих питања, на која је он требао много више своје финансијске и државне снаге да утроши на га писмо у тим крупним приликама видели тако издашног у томе, као у овој овако ситној прилици, што ме јако зачудило. Држ. Савет налази, да би због 2—3 хиљаде динара уштеде требало овај предлог одбацити, те тако оставити да народ овог планинског краја прелази са оволиком даљином и даље преко толиких кршева, река и врлети, док дође у овако удаљено му место средње власти. Где је ту правичност, где ли увиђавност државничка господо, — кад се због једног тако ситног интереса, због 2—3000 дин., спречава извршење овог предлога, од овако ситних интереса једног дела грађана отаџбине српске, који се по овом питању налазе данас у врло незгодним и тешким географским приликама?! Разумем и разумео би штедњу онде, где не би било очевидног уштрба за поједине делове грађана српских, за поједине крајеве наше земље, — али чинити уштеде и онде, где ће се ова плаћати животом грађана, где ће се оне плаћати здрављем њиховим, где је са свим очит и неоспоран губитак времена и новца, где ће грађани земље да за љубав штедње тих 2 до 3000 хиљаде дин. потрошати и 30.000 дин. због тога, што им средња канцеларија није онде, где би им било ближе и угодније, — подценити дакле, све те велике жртве и претпоставити им овакву једну малу уштеду — да се најближе изразим рећи ћу, да нема никаква оправдана разлога.

Што је овим трагом пошао и одбор, већином гласова, ја му толико не могу ни замерити, јер у томе су одбору махом људи, који овај крај не познају. Једини познавалац ових прилика и тешкоћа народних у овом питању који је био у исто време и члан одбора, то је г. Тома Бојичић, који је одвојно своје мишљење и пристао да се поднесени предлог усвоји, а он као непосредан познавалац нужде народне у овом питању и био је најнадлежнији да се његова реч у одбору чује и прими, али се и то тамо превидело.

Господо, имајте на уму да ово није завођење *новога* среза, као што вели Државни Савет и одбор, него је ово пред-

лог да се врати један срез, који је пуних 35 година постојао, као врло потребан и који је укинут лане, из разлога, који се никако нису могли правдати.

Пре неколико година нашло се је „државних разлога“ да се укине срез ваљевски, коме сам ја онда по несрећи припадао и ни сву прилику као посланик опозиције влади и био узрок, те је срез укинут. Прошле године нашло је се врло оправдана разлога те је овај срез обичовљен, али је у исто време укинут подгорски срез који је старији од ваљевског.

Господо, не мојте мислити да је то било распушћество оног доба, када је се налазило и нашло да треба установити и пети срез ваљевски, који је живео само око 16—17 година и услед злог извесног процеса нашег политичког и државног живота нашло се да га треба укинути, укинути велим оно, што се нашло као преко потребно у том крају скоро пре 20 година, када је популација била слабија, када је послова са влашћу било много мање. Кад смо лане предлагали да се обнови овај срез као што је био, а да се стари срез подгорски неуклада, али нисмо били срећни да у томе успемо. Од тог доба до сада протекла је скоро година дана. У размаку тога времена ми смо се још јаче уверили да га није требало укидати, јер нити је власт кадра да врши послове на време, нити је народу могуће ићи власти у тако далеком одстојању и тамо, због нагомиланости посла чекати за најситнији посао по неколико дана, или долазити за један најситнији посао по неколико пута, док се сврши. То нас је с једне стране руководило да овај предлог поднесемо и ове године а још више молбе ђ општина из тог краја, које доказују очевидну штету за становништво које путује по 10 сати, док нађе своју среску — незаборавите среску власт с којом има највише посла — те да сврше код ње некакву најмању ситницу, било по својој личној потреби, било по јавној дужности општинској, среској, војничкој или општој грађанској.

Господо, економно финансијска наука вели: „Време је новац“ или „Време је благо“. Ко год то благо народно у лудо троши без стварне потребе и очите нужде или доказане јавне или приватне користи, тај и нехотице даје о себи уверења, да ни појма нема о истинитости горње поставке економно финансијске науке; а ми смо сви дужни чувати се да не дамо о себи тако незгодно уверење у овом случају, ако у овој прилици добро не схватимо и правилно не проценимо прави интерес овог питања.

Ја бих вас још боље упознао са приликама народа овога краја, ја ћу вам напоменути. Овај срез подгорски са малим изузетком до рудничког округа, граничи се са пет округа наше државе. На северном крају граничи се на широко са шабачким округом, на северозападном крају још више са подринским округом, на југозападном крају са још више ужичким округом и само му треба један сат да уђе ближе, па да се граничи са рудничким округом, даље код села Непричаве треба само пола сата па да дође до границе београдског округа. И ко год познате карту Србије приближно, и ко је уме да чита, тај ће видети, да је врло неприродно остављен и спојен садашњи срез, подгорски, који је начињен, од старог среза подгорског, укинутог среза ваљевског, па и саме вароши Ваљева, о коме се није водило рачуна, да ли ће моћи да подмири потребе народа, са толиким простором и бројем становништва и имати могућности сами грађани да свакад на време предстане власти, кад она то захте. Ето, то је мене а и другове моје побудило, да овај предлог поднесемо.

Господо, од Ужке па до Уба, или још боље да се изразим, од Врачара до Уба одстојање је непуних 8 сати, и ту има четири среске канцеларије. И дакле на непуних 8 сати 4 среске канцеларије, па ту је дакле било разлога и за Држ. Савет, па и за вас, господо, посланици, да постоје 4 среске канцеларије за не пуних 8 сати, а нема државних разлога ни за Државни Савет ни за одбор, да створе среску канцеларију у половини ваљевског округа, на једном одстојању, које гра-

нич са 5 округа наше земље, износи у дужини до 14 а у ширини прако 10 сати.

Ја ни мало не замерам члановима одбора, који су махом из источних крајева, и који нису имали прилике да познаду тај округ и тешкоће народа тог, који је стрипан у један срез на тако великом одстојању. —

Али сви они који су потребом ратном а шабачког и подринског округа путовали на Јавор, а тако исто и г. г. ужички посланици, који су путовали тим крајем и познају ове прилике нека процене, дали је природна граница у срезу овом између села Брдовнице па до Букова да ли је природна граница да Медведник и Повљен буду међа срезу на путу Београд—Ваљево код Непричаве и Коцељева Букова, и да ли народ на том одстојању може да се одзове позиву власти, и да заштиту својих грађанских права потражи код тако удаљени власти, и да ли је то право, да ли има државног разлога, да народ тога краја буде осуђен, да путује толико далеко, да потроши толико времена, и потроши се толико новчано, док подмири најнужније потребе пред влашћу, за то што је код њега власт за бојним леђима, а све то за тако ситну штедњу од непуних 3 хиљаде динара.

Данашњи срез подгорског има канетана, чегирн писара, 4 практиканта, 6 пандура, петражног судију са писаром, и кад би се одатле извадила само три указна чиновника, па послали ближе народу у готову среску кућу у Каменици, та би се потреба потпуно подмирала, коју предлог тражи, а да не кошта државну касу ни 3000 динара.

Апелујем на ваш патриотизам, који се не сме свести на 3000 динара, као што се овне води патриотизам Државног Савета на оваку ниску штедњу, на велику штету грађана ове земље. Ја вас молим, да молбу ових грађана, који се не жале из обести, прихватите те да и они подмире потребу своју у овоме лакше и јефтиније. Господо, људи тога краја морају имати додира са влашћу, и кад власт треба њих и они власт, дајте им могућности, да их не кошта живота и имања, али господо, веће те ли то, разрешите их од обавеза према власти, и да по ову цену дате услуге власти. Ја апелујем на ваш патриотизам и вашу правичност и у овој прилици и молим вас да са овог гледишта расправите ово питање.

Милан Поповић — Да није већина одборска ослонила се на мишљење Др. Савета, ја не бих имао потребе, да узимам да говорим, али кад је већина одборска тако учинила, правда захтева да и ја кажем неколико речи, а за то сматрам за дужност да то учиним. Врло добро познајем положај тога краја, а на вама господо онет остаје да уважите моје разлоге или их не уважите.

Господо, да се прво запитамо шта тражи подгорски срез? Он не тражи ништа више него оно што је имао. Он од нас не тражи никаквих великих материјалних жртава, он је зграде поправно и све је спремио што је нужно за једну среску канцеларију, а обновљење среза просто тражи само за то, да не путује 14 сати до Ваљева и за најситнију ствар. Поред тога господо, што толико треба да путује питам вас је ли право, да људи кад долазе у Ваљево ср. власти морају по два—три дана да дангубе ево за што господо. Сепак кад дође у вароши он тешко може одмах да сврши посао, јер варошани имају више привилегије, код власти и кад власт са њима сврши посла тек сељак долази на ред. Чиновници наравно како дође време, да излазе из канцеларије изађу ако сељак посао није свршио кад чиновника замоли сељак да сврши посао: он ће му рећи, ја сам радно до одређеног часа не могу да се убијем што ти ниси могло свршити посао доћи у јутру, и он наравно неће да води рачуна о томе што је овај провео 14 сати.

(наставиће се)